

Š I A M E N U M E R Y J E :

Reklama, kritika ir savikritika

Tikėjimo abejonės

Apie pasakas ir vaiko vaizduotę

Didysis nerimas

Gašlumą kelia leidiniai

K O V A S / M A R C H / X I I I / N O . 3

TURINYS

REKLAMA, KRITIKA IR SAVIKRITIKA — J. Vaišnys, S. J.....	74
TIKĖJIMO ABEJONĖS — A. Grauslys	79
TĖVAS ANDRIUS RUDAMINA — P. Rabikauskas, S. J.....	84
GEORGES ROUAULT — A. Kurauskas	88
TRYS KLUSNUMO PAKOPOS — D. Petrutytė	95
APIE PASAKAS IR VAIKO VAIZDUOTĘ — P. Maldeikis ..	98
GAŠLUMĄ KELIĄ LEIDINIAI — Dr. J. Prunskis	101
DIDYSIS NERIMAS — J. Vaišnys, S. J.....	104
KNYGA, KURI NEPASENS — D. Augienė	106
LAIŠKAS IŠ HOLLYWOODO — Alė Rūta	107
SKAITYTOJŲ LAIŠKAI	108

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Redakcija — **J u o z a s V a i š n y s, S. J.**

Administracija — **P e t r a s K l e i n o t a s, S. J.**

Meninė priežiūra — **A l g i r d a s K u r a u s k a s**

Fotografija — **A l g i m a n t a s K e z y s, S. J.**

Spaustuvė — **I m m a c u l a t a P r e s s, P u t n a m, C o n n e c t i c u t.**

Redakcijos ir Administracijos adresas:
2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois.
Tel. REpublic 7-8400.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400. Yearly subscription three dollars. Single copy 30 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, Ill. Additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

“Laiškų Lietuviams” iliustracijas be redakcijos leidimo naudoti draudžiama.

RELIGINĖS IR TAUTINĖS KULTŪROS ŽURNALAS

LITURGINIŲ METŲ ĮVAIRŪS LAIKOTARPIAI,
ADVENTAS, KALĖDOS, GAVĖNIA, SEKMINĖS,
ATVAIZDUOJA ŽMOGAUS GYVENIMO TARPSNIUS.
ŽMOGAUS GYVENIME YRA DAUG LAUKIMO VALANDŲ,
PO KURIŲ KARTAIS GIMSTA IR IŠSIPILDYMAS.
KARTAIS ŽMOGUS ŠVENČIA IR SAVO ATGIMIMĄ,
GAIVINAMAS DIEVIŠKŲ IR ŽMOGIŠKŲ DOVANŲ.
BET LABIAUSIAI SU ŽMOGAUS GYVENIMU DERINASI
ATGAILOS LAIKAS — GAVĖNIA.
JUK ŽMOGUS NUOLAT DIRBA, VARGSTA, RUOŠIASI
SAVO DŽIAUGSMINGAM PRISIKĖLIMUI.
GAVĖNIA — TAI ŽEMIŠKOJO GYVENIMO SIMBOLIS,
NUOLAT PRIMENĄS ŽMOGUI,
KAD ŠIO LAIKINIO GYVENIMO PASTANGOS
YRA PRIEMONĖ PASIEKTI AMŽINĄJĄ TIKSLĄ.

Ū S Ū pareiga — tiesos ieškoti ir tiesą skelbti kitiems. Žmogus turi gyventi tiesoje ir tiesai. Tiesos iškreipimas — melas kultūringoje visuomenėje yra laikomas žema moraline blogybe. Krikščioniškoji moralė niekuomet neleidžia meluoti, nes Tvėrėjas žmogui yra davęs kalbą ne tam, kad ji būtų tiesos žalojimo priemonė, bet tam, kad žmogus savo idėjas galėtų teisingai perduoti kitiems. Deja, mūsų moderniojoje visuomenėje vertybės yra labai sujauktos: branginamos ir siekiamos tik medžiaginės vertybės, o dvasinės — pajaukiamos ir nustumiamos šalin. Priemonės tikslui siekti

žmogus pasiskyrė savo gyvenimo tikslu, o tikrąjį tikslą visai pamiršo. Malonumo akimirksniui ir trupinėliui aukso turi lenktis ir tiesa, ir gėris, ir grožis. "Kas yra tiesa?" —Piloto lūpomis skeptiškai paklausia dvidešimtojo amžiaus civilizuotasis žmogus ir, nelaukdamas nei neieškodamas atsakymo, paniekinančiai numoja ranka.

Kas dabar valdo Ameriką? Senatas, šalies atstovai, ar prezidentas? Ne! Ją valdo doleris? Jį visi garbina, visi jam lenkiasi, visi keliai jam atviri. Jis yra visų iškalbingai skelbiama ir visokiomis priemonėmis siekiama tiesa! Pasinaudodamas konstitucija, skelbiančia religijos, spaudos ir žodžio laisvę, jis įsteigė, gal būtų, labiausiai visoje šalyje paplitusią "sekso garbinimo religiją", kuri viešai reklamuojama ir

žodžiu, ir spauda, kurios "kulto seansai" rodomi teatre bei filmuose ir vykdomi įvairiuose viešuose klubuose.

Čia yra labai garsiai reklamuojamos ir kitos "vertybės", išleidžiant kasmet reklamai apie dešimt milijonų doleriui! Ši suma — tai niekis, palyginta su tais milijardais, kuriuos biznieriams sudeda reklamų suvilioti pirkėjai. Specialistai sako, kad gudriai paruoštai reklamai pasiduoda apie aštuoniasdešimt procentų žmonių. Toks aukštas procentas aiškiai kalba, kad tai nėra tik tamsi liaudis ir protiniai atsilikėliai, bet ir universitetus baigusieji inteligentai bei kiti gudruoliai, kurių inteligencijos koeficientas viršija net 130!

REKLAMA, KRITIKA

IR SAVIKRITIKA

JUOZAS VAIŠNYS, S. J.

O kur tų reklamų gudrumas? Tai sugėbėjimas išnaudoti žmogaus silpnybes. Kiekvieno žmogaus dvasinėje struktūroje yra didesnių ar mažesnių skylių, pro kurias sugeba įsiveržti reklamų vilionės ir įtaigojimai, nors protas į ausį ir kužda, kad tai netiesa. Reklama šiandien pagriebia į savo kartais labai nešvarias rankas minias žmonių ir veda jas, kur tik panori, ir tuština jų kišenes iki paskutinio cento. Reklama! Tai mūsų amžiaus magiškasis žodis, kuris nerausta nuo melo ir apgavysčių, bet didžiuodamasis eina per pasaulį, nes be jo negalėtų išsilaikyti nei laikraščiai, nei radijas, nei televizija, nei daugelis kitų kultūrinių institucijų. Tai tokia yra šių dienų mūsų visuomeninė santvarka, tai į tokį aklį gatvį yra patekusi mūsų kultūra. Ji ko-

voja prieš melą, bet be melo negalėtų gyvuoti, nes tik melas dar šiaip taip palaiko jos gyvybę.

Nenorime čia pasmerkti kiekvienos reklamos. Ji žmogui gali būti labai naudinga, jeigu stengiasi atidaryti jo akis ir parodyti tikrąsias vertybes. Čia smerkiama tik melaginga reklama, kuri šiais laikais labai paplitusi ir daugelio laikoma gyvenimo būtinybe. Apie ją čia gana šiurkščiai atsiliepėme ypač dėl to, kad mūsų tautiečiai suprastų jos pinkles ir, gyvendami melu užkrėstoje aplinkoje, labiau vertintų tiesą. Kaip minėjome, ir mūsų laikraščiai negalėtų išsilaikyti, atsisakydami dėti reklamas. Vis dėlto nevertėtų priimti aiškiai melagingų reklamų, o ypač nedėti jų į kultūrinius laikraščių skyrius.

Dar labiau mums rūpėjo kelis aiškius žodžius tarti apie šių dienų reklamą, nuolat stebint ir matant, kad mūsų meno kritika ir knygų recenzijos dažnai rodo išsigimimo ženklus ir vis labiau linksta pasukti reklamos keliu. Mūsų meno kritikai ir knygų recenzentai, pasiduodami iš įvairių motyvų kilusiems jausmams, dažnai objektyvią kritiką paverčia pigia reklama, nusikaldami tiesai ir mulkindami visuomenę.

Reklamos tikslas yra nurodyti gerąsias kurio nors daikto ypatybes, jį girti ir žmonėms piršti, o kritikos tikslas — nurodyti ir gerąsias ir blogąsias kritikuojamo dalyko ypatybes, jį atvaizduoti tokį, koks jis iš tikrųjų yra, jį objektyviai įvertinti. Nors kritikos terminas yra vartojamas įvairiomis prasmėmis, mes čia jį imame tik dalykų vertinimo prasme. Nors galima kritikuoti arba vertinti įvairius gyvenimo reiškinius, bet čia mes ypač apsiribojame meno, literatūros ir kultūrinės veiklos kritika, nes šios rūšies kri-

tikos daugiausia pasirodo mūsų spaudoje. Šios rūšies dalykai ar įvykiai daugiausia yra kritikuojami tiesos, gėrio ir grožio atžvilgiais. Tad iš to jau aišku, kad norint būti kritiku, reikia filosofinio, etinio ir estetinio išsilavinimo. Kadangi tokių žmonių ne taip jau lengva surasti, tai ir yra pagrindinė priežastis, dėl ko mūsų kritika yra tokia skurdi.

Bet tauta ar kuri kita bendruomenė, turinti gerų, kompetentingų kritikų, yra tikrai laiminga, nes tai labai padeda klestėti jos kultūrai. Kritikas apsaugoja menininkus, rašytojus ir veikėjus nuo klaidų, parodo jiems teisingą kelią į aukštumas ir formuoja visuomenės galvosena, elgesį bei skonių. Jeigu kai kuriose kultūringose valstybėse yra labai vertinama opozicijos partija ir jos vadams net mokama alga, nors jie užsiima daugiausia tik negatyvia kritika, tai labai didelėje pagarboje mes turėtume laikyti savo objektyvią kritiką, kuri mūsų kūrinius bei veiksmus perleidžia per tiesos, gėrio ir grožio prizmę, parodydama, kas juose girtina ir kas peiktina. Be kritikos negali būti jokios pažangos. Be kritikos net negali išsilaikyti jokia organizuota bendruomenė, ką aiškiai rodo neilgas totalitarinių valstybės santvarkų amžius, kur nepakenčiama ir neprileidžiama jokia kritika. Kai žmogus nori tapti neklaidingu, visagalinčiu ir visažinančiu, jis pats save pasmerkia pražūčiai. Tai pritaikytina kiekvienam menininkui, rašytojui, veikėjui. Pažanga yra galima tik tada, kai žmogus supranta savo ribotumus ir yra dėkingas tiems, kurie juos nurodo.

Kokį vaizdą galėtume išvysti, pažvelgę į dabartinę mūsų kritiką? Tikrai jis nebus nei ryškus, nei šviesus, nei džiuginantis. Net gali kilti klausimas, ar mes iš viso turime bet kokią

kritiką. Labai retai mūsų spaudoje nerūšiai žybtelia kokia nors tikrosios kritikos prošvaistė; bet dažniausiai, prisidengus kritikos vardu, rašomos tik grynios reklamos.

Kai paskaitai kokio nors solisto ar solistės rečitalio aprašymą, tai labai nustembi, kad jis iki šiol dar nėra dainavęs nei Milano Scaloje, nei Niujorko Metropolitane. Kai peržvelgi kokios nors naujai pasirodžiusios knygos recenziją, tai pagalvoji, kad šis rašytojas jau, tur būt, Nobelio premijos neišvengs. Kai pamatai meno parodų įvertinimą, tai pradedi spėlioti, kuri Europos pinakoteka turės garbės didžiutis šiais nemirtingais kūriniiais. Bet koks nusivylimas! Praeina metai, praeina kiti, o tos kritikų sukeltos svajonės nesipildo ir gana. O jeigu tiems kritikams primeni, kad jie nebuvo objektyvūs, kad jie iš viso nebuvo kritikai, o tik tušti pataikūnai, kad jie kūrinio neįvertino, o tik parašė perdėtą panegyriką, tai jie labai ramiai paaiškina, kad kitaip elgtis būtų ir negražu, ir netaktiška, ir nepatriotiška. Dabar, gyvenant šiose sunkiose sąlygose, reikia lenktis kiekvienam mūsų tautiečiui, kuris, šalia savo kasdieninio darbo fabrike ar įstaigoje, suranda valandėlę laiko ir menui. Juos kritikuodami, nurodydami jų klaidas, kirstume šaką, ant kurios sėdime. Tai būtų artimo meilės stoka. Savo gražiais žodžiais ir šiltais aprašymais mes turime jiems įkvėpti ryžto ir toliau užsiimti menu. Jeigu jiems pasakysime tiesą, jeigu juos pakritikuosime, tai vargšeliams numušime ūpą. Jie tada nusimins, užsigaus, praeis jiems noras toliau kurti. O tai būtų mums, lietuviams, didelis nuostolis.

Kai išgirsti tokius aiškinimus, tai nežinai, ar juoktis, ar verksti. Reiškia ir mes jau plaukiame drauge su tos mela-

gingos reklamos srove, stengdamiesi dar šiaip taip palaikyti savo kultūrą melu, saldžiu vavimu ir tuščiu pataikavimu. Ar taip elgdamiesi mes rodome artistui artimo meilę? Ar mes jį įvertiname ir rodome pagarbą? Ar tokiu būdu mes prisidedame prie meno klestėjimo ir pažangos? Priešingai! Tai yra tikras meno susinimas, tai yra nusikaltimas tiesai, tai yra pagarbos stoka menininkui. Mes su menininku elgiamės taip, kaip blogas auklėtojas su mažu vaiku, stengdamasis jį nuraminti melu ir neteisingais pažadais. Tokios saldžios ir neobjektyvios reklamos, prisidengusios garbingu kritikos vardu, yra didžiausias menininko įžeidimas. Jeigu taip išreklamuotas menininkas bus protingas, tai iš tokios "kritikos" tik pasijuoks; jeigu jis bus karštesnis, tai įsižeis; o jei bus naivus, tai pradės pūstis, lyg kalakutas, ir laikys save tobulybę pasiekusiu genijum, kuriam jau nereikia daugiau lavintis ar ko nors siekti, nes juk jau viskas pasiekta, jau jis yra užbaigtas, gatavas. Tad kiekvienu atveju tokios neobjektyvios kritikos ir pigios reklamos yra didelė žala menui ir menininkui. Yra nemažesnė žala ir visuomenei, kuri yra klaidinama. Kritika turėtų ją auklėti, lavinti skonį, supažindinti su tiesos gėrio bei grožio normomis, bet nelaikyti nežinojime ir klaidoje. Nereikia manyti, kad publika yra nieko nesuprantanti avių banda. O jeigu jau taip manai, tai stenkis gera, objektyvia įvairių visuomeniškų bei meniškų įvykių kritika ją lavinti, palenkdamas jos protą tiesai, širdį — gėriui, akis — grožiui.

Tačiau reikia pažvelgti ir į antrąją medalio pusę. Kritikos neobjektyvumas pasireiškia ne tik perdėtu gyrimu, bet ir piktu, neteisingu peikimu. Tokios neigiamos kritikos žala menui.

menininkui ir visuomenei gali būti nemažesnė už aukščiau minėtąją, bet motyvai yra skirtingi. Kurio nors asmens ar jo kūrinio juodinimas išplaukia iš pavydo, iš noro suvesti asmenišką ar politiškas sąskaitas, o kartais aplamai iš pikto, neigiamo žmogaus charakterio. Toki asmenys netinka būti kritikais, nes jų kritika niekad nebus objektyvi. Prie šių neobjektyvių ir netinkamų kritikų reikia priskirti ir charakteringus "partinius" asmenis, kurie giria tik savo partijos žmones ir jų veiklą, o peikia visus kitus. Tad norint būti kritiku, reikia pakilti virš partijų, grupių ir asmeniškumų.

Keliant kurio nors menininko ar meno kūrinio neigiamybes, reikia labai didelio atsargumo, nes neapgalvotu žodžiu ar neteisinga pastaba galima padaryti kitam nepagydomą žaizdą. Piktas, neteisingas žodis, kaip jau kartą esame rašę, yra lyg gyvatės nuodai, kurių pavojingo ir žalingo veikimo kartais negali sustabdyti joki vaistai.

Jeigu kritika ir nenueis į kurį nors iš šių dviejų minėtų kraštutinių, bet vis tiek ji nebus objektyvi, jei nebus atsietą nuo menininko asmens ir nuo paties kritiko jausmų. Prieš kritiko akis turi būti tik kritikuojamas kūrinys, nesvarbu ar jis bus žmogaus pirštu ar balso padaras. Visa kita jis turi užmiršti. Jis turi užmiršti simpatijos jausmus, turi nekreipti dėmesio į savo vienokią ar kitokią praeinančią nuotaiką. Jeigu vadovausiesi tik bendru įspūdžiu ar savo asmeniškais jausmais, tai kritika gali išeiti labai neobjektyvi. Vienas, gal būt, apie tą patį pianistą rašys, kad "jis savo nuostabia pirštų jėga išgavo iš fortepiono tokius dieviškus akordus, kurie užbūrė klausytojus ir nešėsi juos į tas aukštumas, į kurias gali pakilti tik muzika". Kitas apie tą patį koncertą parašys, kad "tai buvo

tiesiog nejauku klausytis, nes pianistas neturėjo nei jausmo, nei technikos, ir jo grubiais pirštais paliestas fortepionas urzgė, lyg senas Fordas". Kritikas turi rašyti ne apie savo jausmus, bet apie kritikuojamą kūrinį. Jeigu jis kartais ir negali sulaikyti savo prasi-veržiančių jausmų, jeigu, aprašydamas faktus, jis šen ar ten ir pasiduoda poetiškoms puošmenoms, tai turi būti labai apdairus, kad šios puošmenos nesudarytų kritikos kamieno, o tik šakeles ir žiedus.

Ką nors kritikuojant, reikia būti pakankamai susipažinusi su ta sritimi. kažkas susigalvojo, kad daini-

ninkui kritikuoti dainininką arba dailininkui — dailininką yra nusikaltimas prieš kritikos etiketą. Nesąmonė. Kaip tik tos pačios meno šakos specialistas gali būti geriausias kritikas. Argi geriau, jeigu dainininką kritikuos tas, kuris nieko nei apie dainavimą, nei apie muziką nenusimano? Tada tai tikrai nebus jokios kritikos, o tik vienokių ar kitokių savo jausmų išliejimas. Žinoma, kai du tos pačios meno šakos atstovai yra vienas kito konkurentai, jiems yra labai sunku būti objektyviems. Vis dėlto ir šiuo atveju, jeigu jie turės pakankamai valios suvaldyti savo jausmus ir bus pakankamai kultūringi, kad galėtų pamatyti ir įvertinti tai, kas teisinga, gera ir gražu, tai ir jie galės būti objektyvūs kritikai. Juk neretai tenka girdėti, kaip koks nors sportininkas kritikuoja savo tiesioginį varžovą po judviejų rungtynių, ir toji kritika kartais būna labai objektyvi, nes jis gal geriau negu kuris nors kitas turėjo progos pažinti savo varžovo stipriąsias ir silpnąsias savybes. Bet vis tiek esame tos nuomonės, kad geriausi kritikai gali būti tie asmenys, kurie su kritikuojama sritimi yra gerai susipažinę, gal ir patys joje yra aktyviai dirbę, bet dabar jau iš aktyvaus tos srities darbo pasitraukę. Tokiu atveju bus ir kompetencija, ir mažiau pavojų pakliūti į egoizmo pinkles.

Kartais meno specialistai vengia ne tik kokią nors kritiką parašyti, bet ir aplamai kitiems savo nuomonę pasakyti, aiškindami, kad tai yra ir turi likti tik tarp jų — menininkų. "Liaudžiai" apie tai žinoti nėra reikalo, juk vis tiek publika — tai avių banda. Į tokį labai nesimpatišką ir klaidingą galvąją galima atsakyti tik tiek, kad jeigu publika ir būtų avių banda, tai jų — menininkų pareiga yra ją ap-

šviesti, išauklėti ir padaryti suprantančiais bei galvojančiais žmonėmis. Labai retai gali pasitaikyti tokių atvejų, kad menininkas negalės išreikšti savo nuomonės dėl to, kad jį riša kokia nors profesinė paslaptis.

Pagaliau reikia paminėti dar vieną, jokių būdu ne mažiausią mūsų kritikos nuskurdimą priežastį — nepakentimą kritikos. Išaukštink, kiek gali, kokią nors menininką, išgirk kurio nors rašytojo knygą, bet jeigu dar prie to pridėsi ir kokią nors mažutę pastabėlę, jei nurodysi kokią nors klaidelę, tai tas kritikuojamas asmuo taps amžinu tavo priešu. Tad patys menininkai ir rašytojai priverčia kitus pamiršti kritiką ir rašyti vien reklamas. Jeigu jie to nori, tai jų dalykas. Tačiau laikraščių ar žurnalų redakcijos būtų labai dėkingos, jeigu jie tą savo norą aiškiai išreikštų, ir, siųsdami redakcijoms knygas, nerašytų "prašau paminėti ir *parecenzuoti*", bet "prašau paminėti ir *pareklamuoti*". Tada redaktorius žinos, ką reikia rašyti, ir tą rašinį įdės į atitinkamą reklamų skyrių, nepakenkdamas garbingam kritikos vardui.

Galutinis žodis — kritikams. Visuomet jiems reikia atsiminti, kad ir jie yra tik žmonės, kurie yra labai riboti ir gali dažnai klysti. Tad, rašant kritikas, reikia daug nuolankumo. Reikia saugotis sudaryti tokį išpūdį, jog čia tariamas paskutinis žodis ar iškilmingai paskelbiama neklaidinga ir neatšaukiama ištarmė. Jeigu kritika dvelks ne tik kompetentingumu, bet ir nuoširdžiu nuolankumu, tai ją lengviau priims ir ambicingiausi menininkai bei rašytojai.

Tad čia, šiek tiek paliesdami kritiką ir stengdamiesi ją atskirti nuo reklamos, tikimės pateikę bent truputį medžiagos ir mums labai reikalingai savikritikai.

TIKĖJIMO ABEJONĖS

ALFONSAS GRAUSLYS

AIP kūninį daiktą lydi šešėlis, taip ir dvasinė, tuo labiau antgamtinė tiesa turi šešėlių, neaiškumų, kurie savo ruožtu gali aptamsinti mūsų dvasią, panardindami ją nerime ir kančioje. Tie dvasios šešėliai ir aptamsinimai — tai abejonės.

Priemeta iš ryto ir vakare yra normalus gamtos stovis, nes, prieš saulei pakylant, brėkšta, o jai nusileidus, per prieblandą žengiame į nakties tamsą. Taip ir galvojančio žmogaus dvasios pasaulyje kyla varginą klausimai ir atsakymų ieškojimai, kurie, retkarčiais vesdami žmogų į vis didesnę tiesos pažinimą, nekartą jį dar labiau nugramzdina į neaiškumo naktį.

Kadangi tiesa ir įsitikinimas formuoja žmogaus gyvenimą, kadangi viskas, kas didinga ir reikšminga, kyla iš įsitikinimo, tad abejonės, kurios įsitikinimą silpnina ir paraližuoja veiklumą, užsitarnauja rimto apsvaistymo. "Neigimas, abejutiškumas ir abejonė negali būti darbų šaltiniai" (Salazar). Tokio svarstymo ypač yra reikalingos tikėjimo abejonės, nes krikščioniškas ir šventas gyvenimas gali išaugti tik tikėjimo įsitikinimo dirvoje.

Tikėjimo abejonės ir jų atspalviai

Abejonė — tai svyravimas tarp neigimo ir teigimo arba negalėjimas nuspręsti, kur tiesa, o kur melas, kur įrodymai stipresni, o kur silpnesni. Šitokį netikrumą paprastai lydi nerimas

ir kankinimasis. Tai yra abejonė tikrąja prasme. Yra dar ir kitos rūšies abejonė, vadinama neigiama, kai visai neturima įrodymų nei už, nei prieš, kai dalykas nepažįstamas, nes neištudijuotas.

Kaip evangeliškosios sėklos dygimas ir našumas, anot Kristaus, priklauso nuo dirvos, taip ir tikėjimo stiprumo ar jį kartais lydinčių abejonių laipsnis priklauso nuo žmogaus gyvenimo dirvos, t. y. nuo žmogaus gyvenimo būdo ir nuotaikų. Iš čia kyla abejonių atspalviai ir rūšys. Todėl ir tą pačią tiesą kiekvienas žmogus truputį kitaip mato, nes į ją žiūri per savo gyvenimo skirtingai nudažytą stiklą. Jį vienaip ar kitaip nudažo ne tik skirtingo dorovinio gyvenimo būdas, bet taip pat ir skirtingi pergyvenimai, išauklėjimas, temperamentai, sveikatos stoviai ir t. t. Todėl tai, kas vieną įtikina, kitam gali kelti abejonių. Tad ir filosofas Berdiajev tvirtina, kad "absoluti tiesa ir šviesa, persilaužusi gamtiniame žmoguje, pereina per tamsią aplinką, kuri šviesą aptemdo". Ta tamsi aplinka yra gimtoji nuodėmė, kuri silpnina protinio pažinimo galią.

Religinio tikėjimo abejonių rūšis ir atspalvius svarstant, reikia pažinti ne lengvai atskirame žmoguje susekamas abejonių priežastis ir šaltinius. Skirtingos priežastys kiekvienai religinei abejonei suteikia kitokią spalvą.

Giliausia ir labai dažna rimtų žmonių religinių abejonių priežastis yra

žmogaus protinga prigimtis, kuri ieško tiesos, jos ilgėdamasi ir siekdama—mąstydamą. Tokios rūšies tikėjimo abejonės, geros valios lydimos, yra tartum vėjas, kuris medį sustiprina, nes verčia jį giliau į žemę įleisti šaknis, ieškant nuo vėjo apsaugos. Tokios abejonės, palenkdamos tiesą giliau pažinti, tikėjimą stiprina. Tokiai teigiamai abejonei galima taikyti H. Hesse žodžius: "Jis buvo pastebėjęs, kad tikėjimas ir abejonė vienas kitam priklauso, kad jie vienas kito reikalingi, kaip įkvėpimas ir iškvėpimas". Tokia abejonė — tai tartum sienoje judinama vinis, kad patirtum, ar ji išlaikys sunkesnę paveikslą ir ar nereikia jos giliau įkalti.

Antra vertus, yra žmonių, nenorinčių religinės tiesos priimti iš blogos valios, nes jie dėl tam tikrų privataus pobūdžio priežasčių nenori tikėti, todėl jų valia verčia protą įrodymus paneigti ir į juos nesigilinti. Jų abejonės, kuriomis remdamiesi jie atmeta tikėjimą, dažnai būna ne tiek proto, kiek vaizduotės sukeltos. Šitokią tikėjimo abejonėse vaizduotės vaidmenį iškelia kard. Newman, pateikdamas pavyzdį tų, kurie nerimsta ir abejoja Dievo amžinumu. Anot jo, ši tikėjimo tiesa negali sukelti protui jokios abejonės, nes protas aiškiai sako, kad kas nors turėjo būti be pradžios. Juk prisimenant dėsni, kad iš nieko niekas negali pasidaryti, aišku, kad jeigu kada nors nieko nebūtų buvę, tai niekas ir nebūtų atsiradę. O tačiau vaizduotei, kuri negali įsivaizduoti, kaip Dievas galėjo būti be pradžios, ši proto tiesa virsta nenugalima sunkenybe. Tad matome, kad tikėjimo klausimais gali būti tokių sunkenybių, kurios dar neduoda teisės protui pagrįstai abejoti. Tokios sunkenybės virsta abejonėmis tik tiems, kurie linksta netikėti, nes nėra

kurtesnio žmogaus už tą, kurs nenori girdėti.

Yra tikėjimo abejonių, kurių šaltinis — tai visiškas tiesos nebranginimas ir abejingumas. Dėl to abejingumo žmogus tampa nepaslankus giliau pagalvoti ir pastudijuoti. Jis pamiršta, kad tiesos duona, panašiai kaip ir fizinė duona, darbu laimima. Tokiam darbui jis neranda nė kiek laiko. Gilesnis religinės tiesos pažinimas daugumą tų abejonių išsklaidytų, bent tokiu būdu, kad parodytų, jog tikėjimo paslaptys nėra neišmintingos ir protui neprieštarauja. Norėtusi, kad tokios rūšies tikėjimo abejonių paliesti žmonės giliau pagalvotų, ar kartais jiems netinka Fenelono žodžiai, kad "daugeliui trūksta ne tik religijos; dar daugiau jiems trūksta proto".

Ne paslaptis, kad ir noras nusikratyti tikėjimo dedamomis pareigomis ne vieną lenkia tikėjimo tiesomis abejoti. Čia galioja tasai pagarsėjęs posakis, kad ir ta tiesa, jog du ir du yra keturi, kai kurie suabejotų, jei toji tiesa uždėtų kokią nors dorovinę pareigą. Gal tad ne vieno abejonės yra ne kas kita, kaip nesąmoningas gynimasis nuo nenorimos priimti pareigos? Pascal tvirtina, kad "vienai bijo Dievą prarasti, o kiti bijo Jį surasti". Prie bijančių Jį surasti kaip tik priklauso ir tie, kurie bijo tikėjimo dedamos drausmės ir todėl, kad nereikėtų savęs drausminti, yra labiau linkę pasilikti abejonėse.

Pagaliau yra ir tikėjimo abejonių, pagimdytų puikybės. Atsimenant, kad neigti yra daug lengviau negu teigti ir kad neigimui dažniausiai nereikia daug išsilavinimo, galima suprasti tai, kad kai kurie, vedami išdidumo ir norėdami į save atkreipti kitų dėmesį bei sudaryti kitiems galvojančių žmonių įspūdį, yra linkę visomis tiesomis bei vertybėmis abejoti ir jas neigti.

Kaip elgtis, atėjus abejonėms

Nors įvairios rūšies tikėjimo abejonėms pagydyti yra skirtingi elgesio būdai, tačiau yra bendrų taisyklių, kurios visiems geros valios abejojančiams yra žinotinos.

Pirmiausia reikia žinoti, kad protas nevaizduoja lemiamo vaidmens tikėjimo akte. Tai žinotina ypač todėl, kad pasakutiniu metu žmogus, įvairių mokslų laimėjimų apsvaigintas, išdidžiai jausdamasis, pradėjo dvasinę protą ir juo matuoti visas dvasines vertybes. Kad protas tikėjimo klausimais negali visagaliai spręsti, tai yra nekartą nurodęs ir didžiausias Katalikų Bažnyčios teologas šv. Tomas Akvinietis. Anot jo, reikia labai saugotis norėti tikėjimo dalykuose įrodymais įtikinti, nes tuo būdu būtų pažeminamas tikėjimas, kurio tiesos viršija kiekvieno žmogaus protą. Be to, anot šventojo, kaip tikėjimo tiesos negali būti įrodytos, taip negalima jų įrodymais paneigti. Tikėjimo pažinime negali žmogus nurimti, nes tikėjimas — tai netobulas pažinimas. Darydami iš tų didžiojo teologo minčių išvadą, turime Dievo ir religinio įsitikinimo ieškoti ne tik protu, bet ir širdimi, t. y. meile ir ilgesiu. Čia įsidėmėtini ir tie filosofo Pascal žodžiai, kad širdis turi įrodymų, kurių protas nepažįsta. Juk ir šv. Augustinas buvo pastebėjęs, kad dalis abejonių kyla dėl meilės trūkumo ir kad Dievas Jį mylintiems apsidėiškia, nes "niekas kitas Tavęs nemato, kaip tik tas, kuris myli". Čia šv. Augustinas rėmėsi ne tik dievišku apreiškimu, bet ir ta gyvenimiška tiesa, kad tik tarp giliai besimylinčių atsiranda tiesos ir pasitikėjimo atmosfera.

Be to, abejojančieji turi susitaikyti su tuo, kad paslaptys tikėjimo srityje yra neišvengiamos. Kaip reikia nak-

ties, taip reikia ir paslapčių. Kaip naktis yra ne tam, kad žiūrėtume ir tyrinėtume, bet tam, kad nurimtume ir ilsėtumės, taip reikia nurimti ir susitaikyti su neišvengiamomis paslaptimis. Ar jos yra tikrai neišvengiamos? Taip, nes "Dievas yra paslaptis, kuri slepiasi, o pasaulis yra paslaptis, kuri nesišlepia" (Sertillanges). Tad jeigu jau ir tas matomasis gamtinis pasaulis yra pilnas paslapčių, tai juo labiau jų pilnas yra nematomas antgamtinis pasaulis. "Nurodyk man tokį mokslą, kuriame nebūtų tamsumų", viename laiške rašo Rousseau. Tad paslapčių buvimu nėra pagrindo abejoti, nes religija nebūtų dieviška, jeigu viskas joje būtų protu susekama ir suprantama.

Abejojančiam reikia įsidėmėti ir tai, kad ne tik paslaptys, bet ir šiaip sunkenybės tikėjimo srityje dar neduoda pagrindo abejoti. "Beveik kiekviena tiesa glūdi giliai šulinyje, todėl nors tiesą sunku atrasti, bet vis dėlto ją galima atrasti", taip sakė kard. Newman, kurs kita proga yra išsitaręs, kad "nė dešimt tūkstančių sunkenybių negali sukelti abejonės, nes sunkenybė ir abejonė — tai du skirtingų plotmių dalykai". Visa tai abejojančiam turėtų priminti, kad, kaip kiekvienam kitam dalykui, taip ir tiesai pasiekti reikia pastangų ir darbo. Tasai darbas tiems, kurie myli tiesą, nėra nepakeliamas. Reikia būti tokios nuotaikos, kokios buvo Kierkegaard, kurs tiesos ieškojo, ją brangindamas ir jos ilgėdamasis, nes tiesa jam buvo toji idėja, dėl kurios norėjo gyventi ir mirti. Tiesa jam buvo virtusi gyvenimu, sujungusi jį su dievybe. Tad abejonės yra pavojingos tik tam, kuris tiesos nemyli. Jis, kad ir abejodamas, tiesos neieško, nes jos nebrangina. O mylinčiam tiesą abejonė yra tik proga ir priemonė tiesoje įsitvirtinti.

Jei tikėjimo nenulemia protas, kaip jau esame pabrėžę, ir jei savomis jėgomis negalima pasiekti pilno įsitikinimo, tai kas tikėjimą sieloje sukuria? Atsakymas — Dievo malonė. Visos žmogaus pastangos, pvz. pasikalbėjimai, aiškinimaisi, skaitymai, tegali tikėjimui paruošti dirvą ir pašalinti tikėjimo kliūtis, bet įsitikinimą sukuria Dievas. "Nė vienas neateina pas Tėvą, kaip tik per mane" (Jon. 14, 6). Kristaus krauju mums užtarnauta malonė

yra tas kelias, kuriuo nueiname pas Dievą. "Kas remia savo gyvenimą tikėjimu, kad yra Dievas, gali tikėjimo nustoti, bet kas remia savo gyvenimą pačiu Dievu, niekadęs nenustos gyventi", taip mįslingai tvirtina S. Weil. Atrodo, kad ji čia nori pasakyti, jog tikėjimas vien protu dar neduoda tikėjimo išsaugojimo garantijų, nes tikėjimą išsaugoja tik gyvenimas dievišku gyvenimu, t. y. malone. Tą mintį labiau praplečiant, galima dar pridėti, kad krikščionybė nėra filosofija, t. y. nėra vien proto dalykas. Krikščionybė — tai gyvenimo mokslas, todėl, norint jį pilniau suprasti, reikia kaip galima tobuliau juo gyventi. Įsitikinimas ateina per religinę praktiką, per tą sąlytį su Dievu, per džiaugsmą, Jame išgy-

ventą, per patyrimą. Tokiu keliu einant, abejonės virsta tikėjimu, tikėjimas — įsitikinimu, o įsitikinimas — beveik žinojimu.

Jei tikėjimas yra Dievo malonė, tai tuo pačiu pasakoma, kad tikėjimo, kaip ir kiekvienos malonės, reikia prašyti. Tarp tikėjimo ir maldos yra glaudus ryšys. Evangelijoje minimas tėvas, prašydamas savo sergančiam sūnui stebuklo, maldavo: "Tikiu, Viešpatie, padėk mano netikėjimui" (Mork. 9, 23). Jis norėjo tikėti, bet matė, kad tas jo tikėjimas yra dar taip silpnas, kad beveik artimas netikėjimui. Tikėjimo abejonėse kiekvienam reikia taip melstis. Taip pat ir apaštalai maldavo: "Padaugink mums tikėjimą" (Luk. 17, 5). O kard. Newman, daug tikėjimo klausimais svarstęs ir rašęs, viename savo laiške abejojančiam šitaip patarė melstis: "O mano Dieve, aš esu tamsoje, bet trokštu būti nuvestas į tiesą, tad bet kurios aukos kaina neatsakyk man tiesos, aš noriu dėl tiesos viską padaryti". Sertillanges savo "Netikinčiųjų katekizme" net ir netikintiesiems pataria šitaip melstis ir prašyti tikėjimo malonės. Jis leidžia netikintiesiems sąlyginai į Dievą kreiptis: "Tėve mūsų, jei Tu esi danguje..."

Norint abejones pašalinti, reikia taip pat kalbėtis su įsitikinusiais, geriausia su šventaisiais, skaitant jų raštus, nes šventumas — tai aukščiausio, Dievo malonės įžiebto, įsitikinimo vaisius. Kaip ugnis uždegama nuo kitos ugnies, taip vienų įsitikinimas dažnai pagimdo įsitikinimą kituose. Liepsna gimsta iš liepsnos. Nekartą yra buvę abejojančių, kurie, pamatę šventąjį, galėjo pareikšti ne vien tai, kad jie įtikėjo, bet dar daugiau: "Mačiau Dievą žmoguje!"

Norėdami abejojimus pašalinti arba, nors ir abejojimams pasiliekanč, išmin-

tingai tikėti, turime įsitikinti tik pačiais didžiaisiais pagrindais, kurie ir visas kitas tiesas padaro įtikimas. Tokių pagrindų kiekvienas gali sau susirasti. Vienas juos atranda, įsiskaitydamas į evangelijas ir išimastydamas į jų mintis. Tokiu būdu jis pajunta meilę Kristui ir giminingumą visam Jo mokslui. Anot protestantų misijonieriaus ir teologo A. Schweizer žodžių, užtenka tikėti ir pasitikėti Kristumi, kad įtikėtum viską, ką Jis skelbia. Čia verta prisiminti ir vieno jo pamokslo žodžius: "Ano vyro išpažinimas — tikiu, Viešpatie, padėk mano netikėjimui — yra taip pat ir mūsų. Čia svarbu yra tik tai, ar žmogus gali pasakyti, kad jis tiki Jėzų, kaip savo mylimą Viešpatį, bet pasakyti taip, kad tai jam būtų tikra tiesa. Tada šitame tikėjime jis turi visą tikėjimą, nors šiaip ir abejotų. Jeigu jis tiki Jėzų Kristų, kaip savo Viešpatį, jis yra kelyje į tikrąjį tikėjimą. Kur yra tikras tikėjimas Jėzumi, ten yra tikra tikėjimo jėga ir kamienas".

Kito abejojančio įsitikinimui paremti užtenka mokslo šviesa nušviestų ir pripažintų stebuklų pagrindo. Tokių stebuklų nemaža yra įvykusių Prancūzijos Liurde. Dar kitam tokiu lemiančiu tikėjimo pagrindu gali būti tasai gyvenimiškas stebuklas — šventojo gyvenimas, kurio prigimtomis žmogaus jėgomis neišaiškinsi.

Pagaliau, norint abejones nugalėti ir pribrešti prie tikėjimo teigimo, reikia kovoti su savo nuodėmėmis, nes kiekviena sunkesnė nuodėmė balsiau ar tyliau sugestionuoja abejonę — neigimą. Negali įsiviešpatauti įsitikinimo teigimas tokio žmogaus dvasioje, kurio gyvenimas pripildytas darbu parodytais neigimais. "Mano sūnau, išsaugok savo sielą visuomet tokią, kuri tau leistų trokšti, kad Dievas būtų, ir tu nieka-

da Jo buvimu neabejosi" (Rousseau). Anot šv. Augustino, "Dievo niekas nesuranda, kaip tik apsivalęs", o kadangi abejoti reiškia tartum miglose matyti, tai reikia maldauti: "O palaimintoji šviesa, kuri tik švariausiomis akimis tegali būti matoma... pagydyk mano akis, kad sveikomis akimis Tave matyčiau". Nepamirškime, kad mes matome taip, kaip gyvename, ir kad vienokį ar kitokį tikėjimo malonės laipsnį užsitarnaujame savo daugiau ar mažiau dorovingu gyvenimu. Teisingai sakoma, kad "juo labiau siela slepiasi nuo tiesos (nuodėmingu gyvenimu), tuo labiau tiesa slepiasi nuo sielos" (F. Sheen).

...

Į visas tikėjimo abejones, taip pat ir į tas, kurios kaip Dievo leista pagunda ir bandymas pas mus ateina, reikia rimtai žiūrėti, nes tikėjimo abejonės labai dažnai virsta tais pelėšiais, rūdimis ir dvasios paralyžium, kurie stumia žmogų į pasyvumą ar net į netikėjimą. Kad tos neigiamybės mūsų nepaliestų, reikia, kaip jau nurodėme, tinkamai į abejones reaguoti. Jeigu tai yra tik praeinanti pagunda giliai tikinčiame žmoguje, užtenka sužadinti tikėjimo aktą ir nukreipti nuo jos dėmesį. Reikia nepamiršti, kad tokių abejonių, kančių ir bandymų Dievas ilgesniam laikui yra siuntęs ir šventiesiems.

Tikėjimo abejonės savaime dar nėra netikėjimo ar nedorumo ženklas. O giliau į tuos dalykus įžvelgiantieji net tvirtina, kad "abejoti Dievo buvimu reiškia Jį tikėti" (Pascal). O ypač jei dar kuris nors dėl tų abejonių kenčia, tuo pačiu jis tikėjimo nori ir jį brangina. Papeikimo verti tik tie, kurie abejodami neieško. Neieškoti — tai tuo pačiu nuslopinti savo prigimtį

giliausią balsą ir klausimą, kuris ieško visa ko priežasties. Tad abejutiškumas tiesai yra elgesys prieš prigimtį. O vis dėlto atrodo, kad šiais laikais jau tiek esame nusigyvenę, jog dvasinės vertybės mums tapo visiškai nevertos dėmesio, palyginus jas su medžiaginėmis. Štai kodėl jau priėjome iki to laipsnio, kad neturime net rimtesnių religinių abejonių. Jų neturime ne dėl savo gilaus tikėjimo, bet dėl visiško nesidomėjimo tais klausimais. Nors tai gali ir keistai atrodyti, bet gal veiklus bedievis yra arčiau religinio įsitikinimo negu oficialiai "tikintis", nes pirmasis religiniais klausimais, kad ir neigiamai, dega, o antrasis apie juos niekada negalvoja.

Noras tikėjimo tiesas geriau pažinti, gilinantis į tikėjimo klaidas ir abejones, skatina į gilesnį tikėjimą. Dalinai

tokių norų dėka išsivystė ir teologijos mokslas. Tačiau tokiam gilinimuisi ne visi skirti, nes ne visi tam turi laiko ir reikalingo religinio išsilavinimo. Todėl daugumai gal ir galioja J. Green posakis, kad "tikėjimas yra bedugnė, ant kurios geriau nesilenkti". Tokiems nepasirengusiems telieka su geriau nusimanančiais ir giliau tikinčiais kalbėtis šiais klausimais.

Kaip kūno gyvybei išlaikyti reikia tam tikros aplinkos ir sąlygų, taip tam tikros aplinkos reikia ir tikėjimo gyvybei. Toji aplinka yra malda, dorovinės pastangos ir darbas tiesai giliau pažinti. Be tokios aplinkos tikėjimas pradeda dusti ir kyla "neišrišamos" abejonės. Tą aplinką susikurdami, parodome gerą valią, o gera valia visada yra Dievo apdovanojama tikėjimo malone.

TĖVO ANDRIAUS RUDAMINOS PAŠAUKIMAS Į MISIJAS

PAULIUS RABIKAUSKAS, S. J.

LIETUVIŲ misijonierių pagonių kraštuose niekuomet daug nebuvo. Vos keli tėra žinomi iš viso laikotarpio iki XX amžiaus. Bet ir pirmoje šio amžiaus pusėje poros ar trejeto dešimčių išvykusių iš Lietuvos į misijas nėra ko nė lyginti su tūkstančiais olandų ar belgų (nekalbant apie didesnių tautų atstovus), kurie tuo pačiu metu pašventė savo jėgas ir gyvenimą Kristaus karalystės plėtimui.

Pirmasis į misijas išvykęs, jose dirbęs, bet, deja, per greitai miręs lietuvis yra jėzuitas kunigas Andrius Rudamina (1596-1631). Apie jį yra rašę lenkai ir lietuviai. Amerikos lietuvių katalikų vardu 1900 metais buvo pasiųstas popiežiui Leonui XIII prašymas, kad jį paskelbtų šventuoju. Bet nei tuomet, nei vėliau T. Andruškos išleistoje biografijoje nebuvo plačiau sustota prie jo pašaukimo vykti į misijas aplinkybių. Ten, tiesa, minima,

kad Rudamina, atvykęs į Romą baigti teologijos studijų, sapne regėjęs nuostabų vaizdą: žemės rutulys, uždėtas ant jėzuitų pečių, sunkiai spaudė prakaitu išpiltus jo nešėjus, kurie ypač rytinę rutulio dalį vos ne vos galėjo atlaikyti. Taip pat regėjęs, kaip angelai šluostę nešėjų prakaitą, kurio lašai pavirsdavę kvapiausiu smilkalu, skirtu degti prieš Dievo sostą. Amžinajam Tėvui taip patikusi ši auka, kad jis liepęs kiekvienam duoti po brangiais deimantais ir auksu papuoštą vainiką. Visa tai stebintį Rudaminą vienas angelas paklausęs, ar jis nenorėtų prisidėti prie žemės rutulio nešėjų. Matydamas, kaip labai Dievui patinkas šis darbas, jis sutikęs ir kitą dieną pasisiūlęs važiuoti į Tolimus Rytus, kur labiausiai reikėjo pagalbos. Šį sapną pirmą kartą aprašė T. Benediktas de Mattos, jėzuitas portugalas, kuris Rudaminą pažino, su juo drauge bent vienerius metus gyveno ir buvo prie jo mirties valandoje. Tą aprašymą kartojo ir tebekartoja visi kiti Rudaminos biografai.

Beieškant medžiagos apie Rudaminą straipsniui į "Liet. Enciklopediją", tarp kitko pavyko Romoje, jėzuitų archyve, užtikti du paties Rudaminos ranka rašytus, lig šiol niekieno nepanaudotus laiškus — prašymus ordino generaliniam viršininkui Mucijui Vitelleschi. Abu laišakai yra be datos, bet aišku, kad jie rašyti Romoje, vienas tuoj po kito ir tikriausiai 1623 metais. Iš jų paaiškėja, kad Rudamina pirma žodžiu kreipėsi į Tėvą Generolą, po to pakartojo prašymą raštu, ir T. Generolui reikalaujant, kad dar gerai apsigalvotų, viską dar kartą smulkiai raštu išdėstė. Nė neužsimena apie minėtą sapną. Mintį pasisiūlyti misijoms nešiojęs su savimi nuo pat įstojimo į vienuolyną, giliai įsitikinęs.

kad tai būsią didesnei Dievo garbei ir jo paties sielos naudai. Bet geriau leiskime jam pačiam kalbėti. Čia duodamas antrojo, ilgesnio ir išsamesnio laiško vertimas, kuriame plačiau išvystomos pirmajame laiške išreikštos mintys.

"Didžiai Gerbiamas Mūsų Tėve Kristuje,

Pax Christi!

Jūsų Malonybė (Paternitas) pageidavo, kad aš sau pasistatyčiau ir išriščiau abejonę: kas būtų didesnei Dievo garbei, ar kad aš vykčiau į Indiją, ar kad sugrįžčiau į tėvynę. Man pačiam tas dalykas jau seniai aiškus, nes jau tuomet, kai apsisprendžiau kreiptis į Jūsų Malonybę su prašymu, kad galėčiau vykti į tas misijas, buvau įsitikinęs, jog tai, ko prašau, yra didesnei Dievo garbei. Tačiau kadanagi Jūsų Malonybė man taip liepė, mielai išpildau, ir, kaip man yra nurodyta, išdėstau savo samprotavimus tiek už vieną, tiek už antrą abejonės pusę, gale pridurdamas atrėmimą tų samprotavimų, kurie reikalautų, kad pasilikčiau tėvynėje, nes, nors jie ir yra labai svarūs, mano manymu, neturi lemiamos reikšmės.

Taigi, visų pirma dėl mano pasilikimo tėvynėje, kuris dėl šių priežasčių galėtų būti didesnei Dievo garbei.

1. Mūsų krašte, ypač Lietuvoje, Livonijoje ir Rusijoje, ne mažiau kaip Indijoje, reikalingi darbininkai, kurie ten darbuotųsi, kovodami su erezijomis, grąžindami vienybėn schizmatikus ir mokydami tikėjimo tiesų paprastus žmones, kurių ypač Lietuvoje yra nemažas skaičius.

2. Tėvynėje lengviau ir todėl vaisingiau galėčiau atlikti savo darbą: jau moku lenkų ir baltarusių (ruthenicam) kalbas, o lietuviškai be didelio vargo išmokčiau. Pažindamas savo

krašto žmonių papročius ir geriau žinodamas, kaip su jais elgtis, galėčiau su didesne nauda daryti jiems gera.

Be šių priežasčių daugiau nerandu nieko, ko nebūtų galima suvesti į tai, kas jau pasakyta.

Tuo tarpu mano vykimą į Indiją būsiant didesnei Dievo garbei lengvai įrodo šie punktai:

1. Noriu save visiškai paaukoti Kristui, sekdamas, kiek galima, tobulėnį išsižadėjimo būdą, taip kad ne tik pasitraukčiau iš tėviškės, nuo draugų ir kt., pats pasilikdamas savame krašte, bet ir nuo jų atsiskirčiau, jei taip galima sakyti, ištisu pasauliu ir tokiu būdu iš Dievo meilės visiškai atitrūkčiau nuo tų malonumų, kuriais galėčiau džiaugtis, gyvendamas arti savųjų. Tai noriu skirti Viešpačiui, Jo didesnei garbei kaip didelės vertės ir sunkiai pelnytą auką (tamquam quiddam magis arduum et difficile), nevengdamas, jei taip patiks dieviškai Didybei, nė savo kraujo dėl Jo garbės išliejimo.

2. Man atrodo, kad šiame atsiskyrime ir išsižadėjime galėsiu geriau tarnauti dieviškai Didybei. Nes iš mano pusės, juo labiau atsipalaiduosiu nuo sutvėrimų paguodos, juo tinkamesnis tikiuosi tapti tampresniam susijungimui su Dievu; o iš Dievo pusės, turiu vilties, kad Jo gerumas dėl tokio Jam pasišventimo suteiks man ypatingą pagalbą su didesniu užsidegimu tarnauti Jo Vardo garbei. Ir be to, jau pats anuose kraštuose buvimas ir kitų ten uoliai besidarbuojančių pavyzdys bus ypatingu paskatinimu į uolesnį gyvenimą.

3. Eiti į pagalbą tiems kraštams, kuriuose tiek daug trūkumų, atrodo, savaime yra didesnei Dievo garbei. Beribiai žemių plotai tebėra apgaubti netikėjimo tamsybių ir neturi beveik jo-

kio Dievo pažinimo; begalinė žmonių daugybė eina į pražūtį, nes nėra kas jiems padėtų, kas ištiestų jiems ranką. Dažnai jie patys stengiasi pakilti ir geidžia išpažinti tiesą, bet nėra iš ko jie galėtų ją priimti; trūksta tiesos skelbėjų, kuriais dieviškasis gerumas paprastai naudojasi kaip natūralia priemone tautoms atversti. Atsimenu, teko skaityti T. Kasparo Barzės gyvenime, kaip jis, būdamas Ormuze (Persijoje) gavo kvietimą į pribrendusią

piūtį kažkokioje Arabijos tautoje, kuri prašėsi jo pamokoma. Bet tuomet nei jis, nei kas kitas negalėjo pas juos nuvykti. Tik vėliau tai buvo atlikta, kaip priduriama tame pačiame jo gyvenimo aprašyme. Neseniai atėjusios žinios skelbia, kad atviros durys į Etiopiją, tik reikia darbininkų, atviros durys į Kiniją, kur tikimasi didelės pjūties; Japonijoje, tiesa, tebesiaučia persekiojimai, bet iš kankinių kraujo laukiama gausių vaisių. Neabejoju, kad ir daugelis kitų kraštų jau visai pribrendę piūčiai, bet, nesant pakankamai darbininkų, pražūva. Jei nepavyktų gauti kitokių vaisių, tai tikriausiai būtų galima laimėti mirties atveju pakrikštytųjų kūdikių sielas, kurios kitaip, negavusios to trupučio vandens, išlieto ant jų galvų Švč. Trejy-

bes vardu, nepasiektų amžinos laimės. Šiuo vaisiumi ypačiai didžiuodavosi mūsų šventasis Tėvas Pranciškus (Ksaveras).

4. Anų kraštų atsivertimą Viešpats, atrodo, yra leidęs, kad būtų atlygintas nuostolis, kurį Europoje padarė erezijos ir schizmos. Todėl yra didesnei Dievo garbei skirti kuo daugiausia darbininkų ten, kur Viešpats šaukia ir kur plačiai atveria piūties lauką, ypač kai netrūksta tokių, kurie mieliau namuose dirba.

5. Šventasis Tėvas Pranciškus (Ksaveras) laikė didesne Dievo garbe ne tik vienoje vietoje stengtis atversti visus iki vieno, bet ir vis tolyn ir tolyn plėsti Evangelijos skelbimą. Taip jis pats elgėsi, kai, palikęs kitiems pirmuosius, kuriems buvo skelbęs, pats ieškojo naujų japonų, vėliau naujų kinų, kad ir jiems neštų Evangelijos šviesą.

6. Nėra nereikšminga šiuo atžvilgiu, ką mūsų Viešpats sakė Luko 4-me skyriuje: "Nė vienas pranašas gerai nepriimamas savo tėvynėje", ką ir kiti evangelistai pakartojo. Iš to, atrodo, darosi aiški išvada, kad kiekvieno darbas yra naudingesnis, jei jis dirba ne savo tėviškėje.

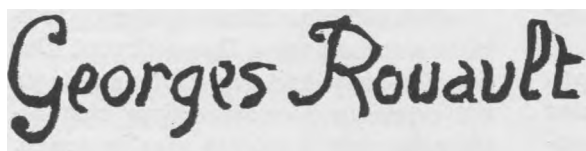
7. Ir (Lietuvos) provincija gali vertai tikėtis dėl mano išvykimo Dievo garbės padaugėjimo, nes, atidarius vykimui į misijas duris, kurios lig šiol buvo uždarytos.. pagyvėtų joje uolumas. Kas norės išvykti, stengsis būti uolus, kad būtų tinkamas gauti leidimą; o tie, kurie norės darbuotis tėvynėje, sakydami, kad ir čia ne mažiau reikalingi darbininkai kaip Indijoje, bus priversti, kad jų pareiškimas neliktų tuščiais žodžiais, nešti darbo našą panašiai, kaip ją neša Indijos misijonieriai. Be to, reikia manyti, kad dau-

gelis gal įstos į Draugiją kaip tik su viltimi išvykti į misijas.

Šitai užtikrina mano vykimą į Indiją būsiant didesnei Dievo garbei. Dar daugiau išryškės šių tvirtinimų jėga, kai atremsiu pirmoje dalyje sužymėtas priežastis; o tai yra visai nesunku.

Taigi, pirmoji priežastis. Yra tikra, jog mūsų krašte visai nėra tokio būtinumo, kad jį būtų galima palyginti su Indijos kraštų stokojimais. Nes mūsų kraštas yra katalikiškas ir turi pakankamai darbininkų: vien Lietuvos jėzuitų provincija jų skaičiuoja apie 450, kitos vienuolijos ir pasaulinė dvasiškija irgi nemažai. Dėl to Lietuvos jokių būdu negalima lyginti su kraštais, kur visai ar beveik nėra tikrojo Dievo pažinimo pagrindų, kur visai ar beveik nerasi žmogaus, kuris skelbtų išganymo šviesą. Be to, schizmatikai rusinai neatrodo, kad būtų tokie, su kuriais dirbant, būtų galima tikėtis žymesnių vaisių. Kaip visi schizmatikai, taip ir jie pilni užsispyrimo, tuo panašūs į graikus, koptus, maskviečius, kaip tai pakankamai rodo patirtis. Pagaliau yra šv. Bazilijaus vienuolių, kurie, patys būdami rytų apeigų rūpinasi šia apaštalavimo sritimi, net laiko sau užgavimu, jei kas stengiasi rusinus patraukti į lotynų apeigas. Girdėjau, kad ar tai jau paskelbtas ar dar bus skelbiamas popiežiaus draudimas rusinams pereiti į lotynų apeigas. Tokiose aplinkybėse mes sunkiai galėsime jiems padėti jų apeigose. Livonija karų siaubiamą, ir nėra galimybių ten darbininkams vykti į dvasinę piūtį. Prieš karą mūsiškiai ten darbavosi gan stropiai ir su dideliu pasisekimu; ir negirdėjau, kad ten būtų stokoję asmenų, netgi iš ten dėl karo atšaukti mūsiškiai turėjo gyventi Provincijos

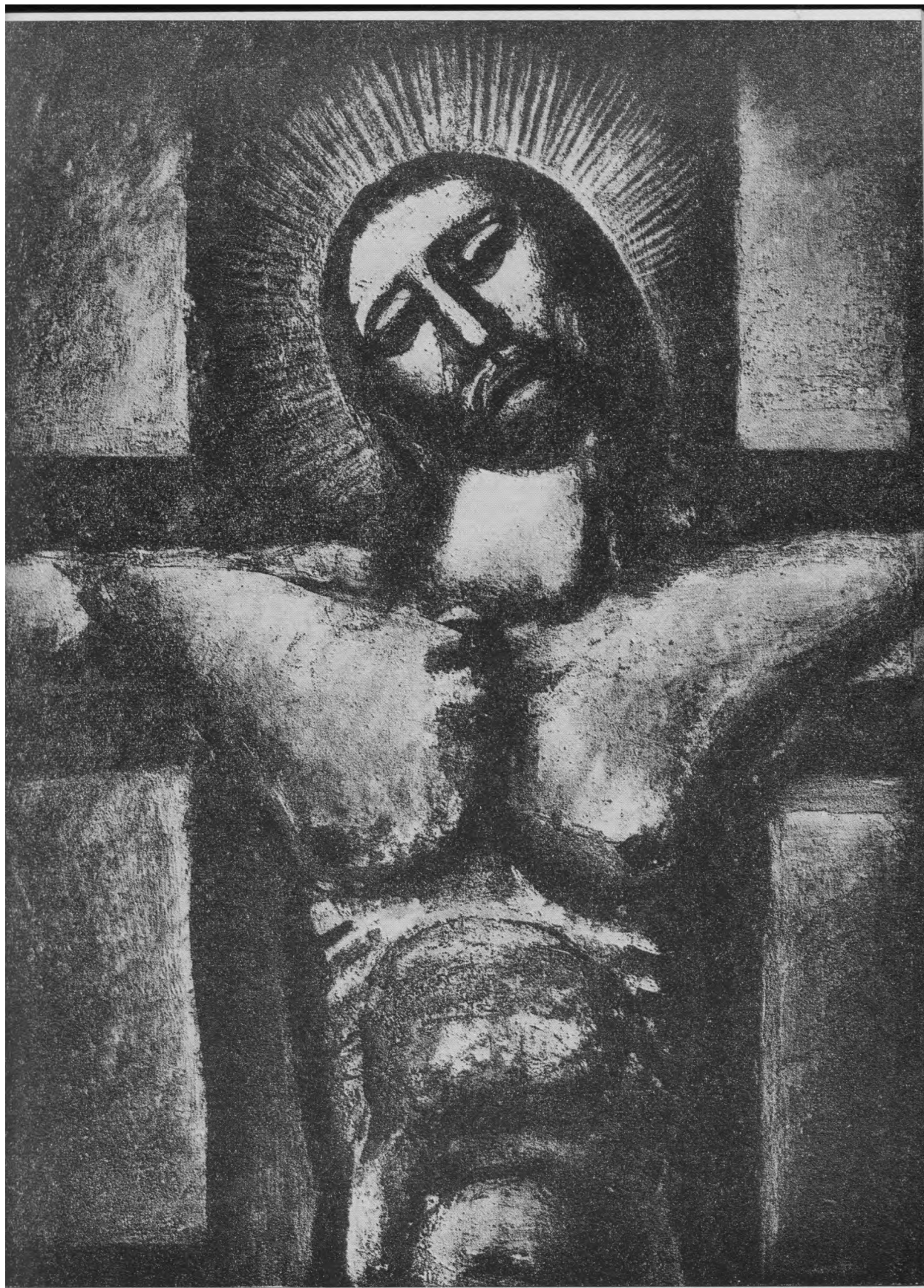
(tęsinys 94 psl.)

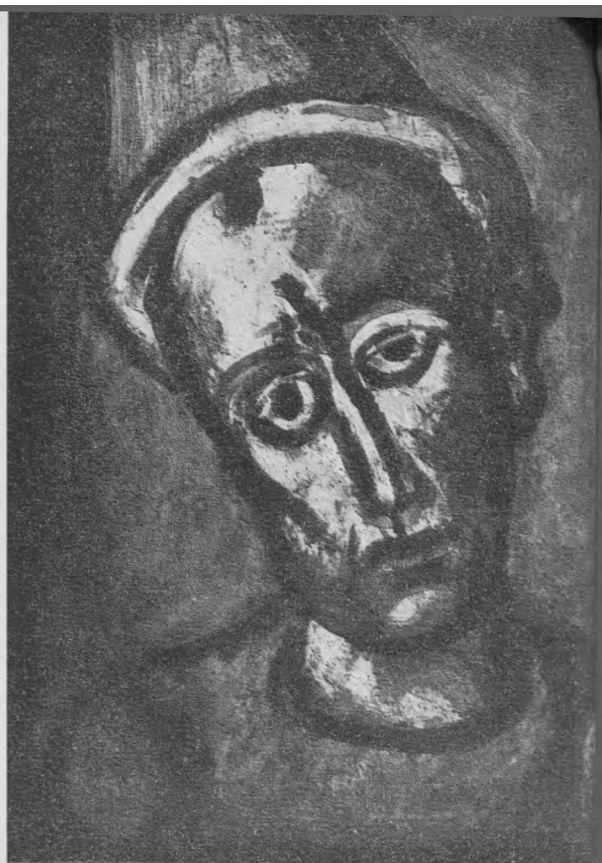
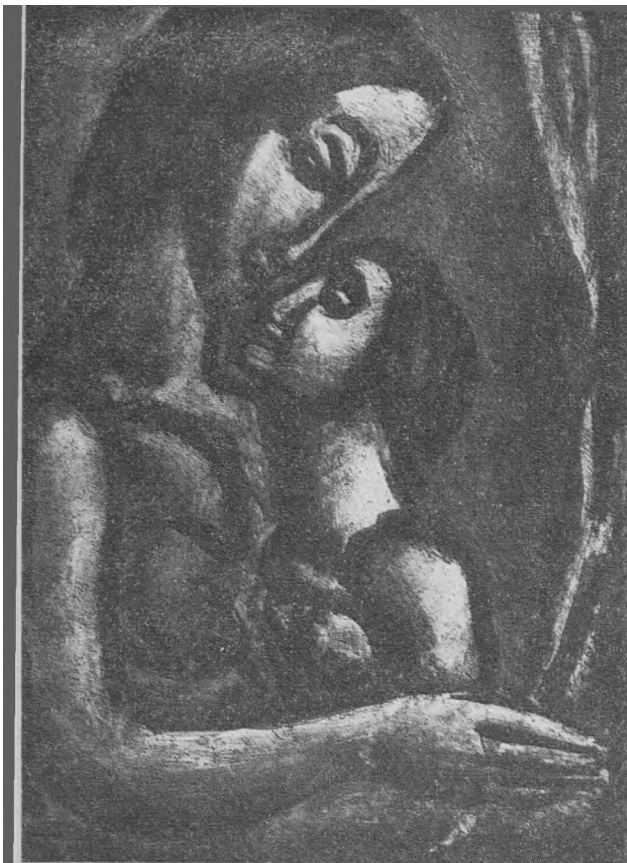
1871 — 1958

GEORGES ROUAULT kūryba yra viena ryškiausių ir didingiausių mūsų laikų meno apraiškų. Joje siejasi sveika krikščioniškosios religinės dailės tradicija su rafinuotomis moderniojo meno atsielptomis plonybėmis. G. Rouault tapyba veikia žmogų savo monumentalumu ir kilniu dievobaimingumu. Rouault — tai moderniojo klasicizmo atstovas. Šiandien jis mums geriausiai pažįstamas savo stambiais, "grubių" patepimų paveikslais, primenančiais žėrinčių spalvų viduramžių vitražus. Šitą neatkartojamą, savitą, religinėmis nuotakomis persunktą stilių Rouault pasiekė ne staiga, spontaniškai, bet ilgų ieškojimų, studijų ir darbo dėka, kas taip būdinga naujų, originalių formų menininkams.

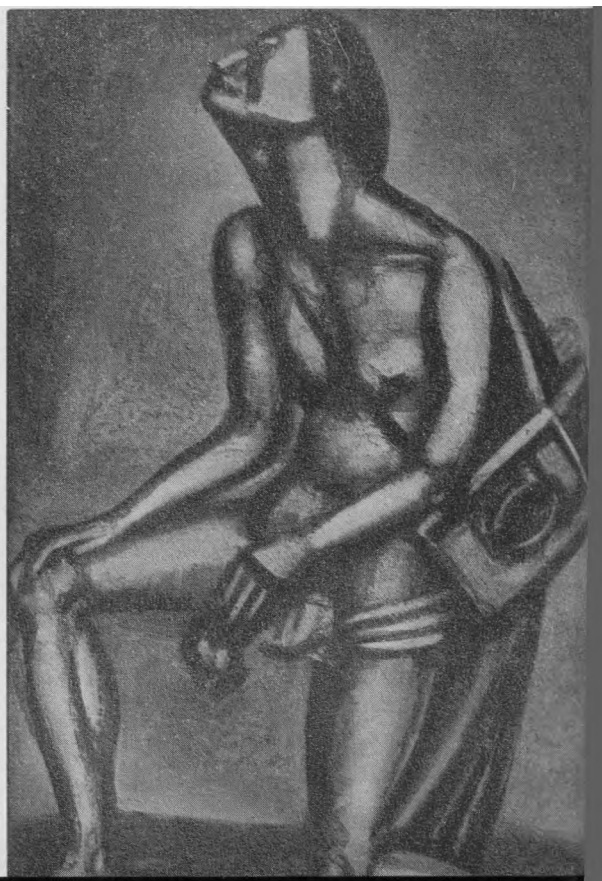
Gimė Georges Rouault Prancūzijoje, Bretonijos provincijoje, staliaus šeimoje. Baigęs pradinį mokslą, stoja mokytis į Dekoratyvinio Meno Mokyklą Paryžiuje. Vėliau gauna stipendiją studijuoti pagarsėjusioje École des Beaux Arts, kur tuo metu profesoriavo žymusis GUSTAVE MOREAU, tapytojas, meno pedagogas ir kritikas. Jo ištikimu mokiniu Rouault išbūna penkerius metus. Mirus Moreau, prie kurio jaunas Rouault taip artimai buvo prisirišęs ir savo mokytojo taip mylimas, jis tampa įsteigtojo Gustave Moreau Muziejaus kuratorium. Šitas titulas ir užimamoji vieta leidžia Rouault pilnai pasišvęsti kūrybiniam darbui. Pradžioje, 1896 m. pradeda tapyti eilę peizažų, paveiktas tų laikų naujausiai išgailinčio tapybos žanro. Tačiau, būdamas jautrios ir religingos sielos, jis negali užmerkti akių jį

Iš ciklo MISERERE

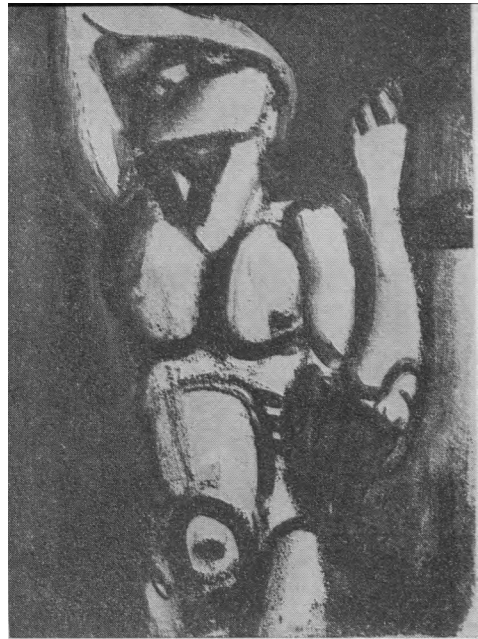

Iš ciklo MISERERE

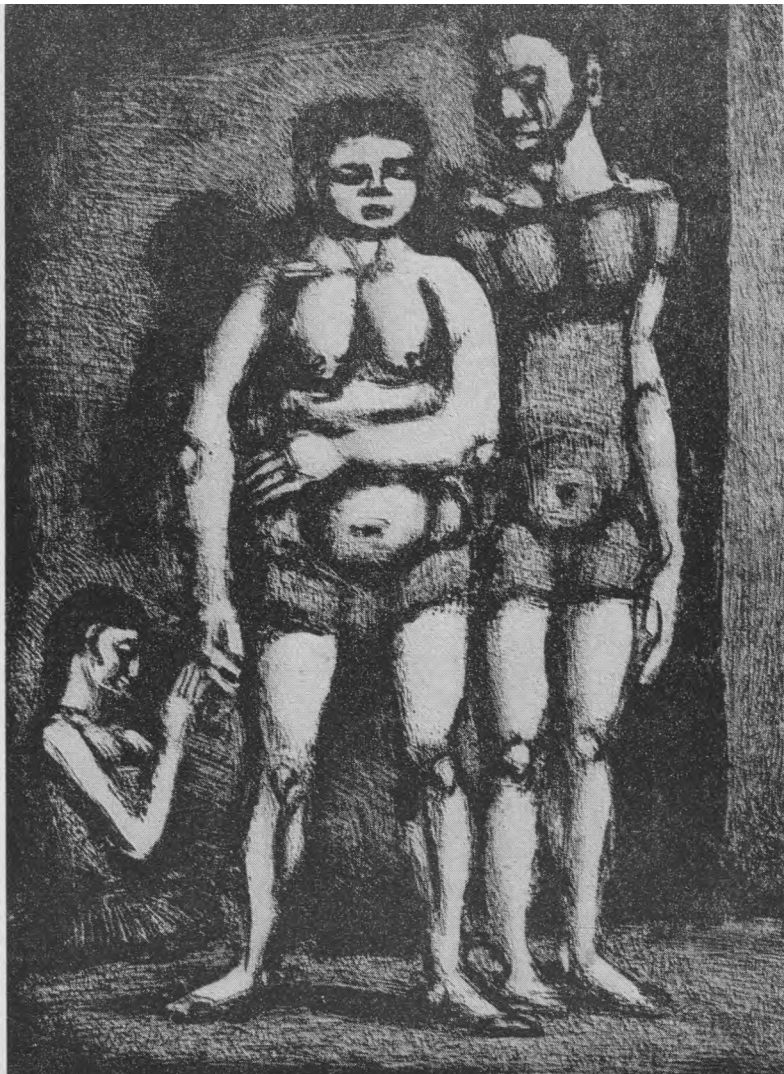

PARADO ŽINGSNIU litografija

AKROBATAS litografija

PARADAS
litografija

ŽIEMA aliejus

DU BROLIAI aliejus

ŽIEMA
aliejus

supančiai socialinei aplinkai. Pradžioje, gana akademiniu stiliumi, Rouault vaizduoja tai, kas jam skaudžiausia matyti: vargingus žmones, pašlijusius valdininkus, gatvės prostitutes, liūdnuos teatro ir cirko užkulius. Jo paveikslai kaskart įgyja vis daugiau naujos žėrinčios jėgos ir nepriklausomumo. Atsisakęs išorinių klasicistų priemonių, jis, kad ir tęsdamas akademinę tradiciją, įsijungia į tų laikų modernistų — Braque, Matisse, Picasso — judėjimą, bet nė vieno jų neseka, lieka nepriklausomas jokiai srovei ir ištikimas savo kūrybinėms versmėms.

Nors Rouault ir priskiriamas ekspresionistams (Prancūzijoje jie vadina mi "fauvistais"), bet jo kūryba yra tokia savita ir nepriklausoma, kad nedaug klystume, vadindami jį moderniuoju klasicistu. Jo kūryboje žmogus visada yra Dievo kūrinys. Nors ir prislėgti ekonominės ir moralinės aplinkos, Rouault paveikslų personažai nėra sužlugę žmonės. Klaunas savo dvilypiu gyvenimu tampa mūsų būties tragišku simboliu. Prostitutė jam nėra žema ir puolusi moteris, bet socialinės santvarkos netobulumo pažemintas ir paniekintas Dievo tvarinys. Gatvės vaikata ir teismo rūmų teisėjas yra socialinės aplinkos pasigailėjimo vertos aukos. Visi tie personažai žiūri iš Rouault paveikslų, tartum viduramžių šventieji, primindami mūsų dvilypę prigimtį: kūnišką ir dvasišką. "Literatūrinėmis" temomis Rouault primena savo bendrą laikį Honorė Daumier. Bet skirtumas yra tas, kad Daumier savo karikatūromis viešai plaka to meto iškrypusią visuomenę, ją plaka ironiškai, pikta ir dažnai be pasigailėjimo, o Rouault žiūri į žmogų liūdnai, su giliu tragizmu ir krikščionišku užuojautos bei pasigailėjimo jausmu.

Tarp 1914-1918 m. Rouault darbotvarkėje atsiranda MISERERE temos. Jomis entuziastingai susidomėjęs, meno pirklys Ambroise Vollard duoda ta tema atlikti visą ciklą užsakymų ir, autoriaus pasirinkimu, įkūnyti grafikos technika. Tam darbui Rouault pasiskiria dešimt metų, nuolat ieškodamas ir intensyviai studijuodamas, kol pagaliau į viešumą išleidžiamas ciklas MISERERE, autoriaus atliktas rūpestingai išieškotose vario plokštėse (eau fort). Vėliau, A. Vollard leidimu, atspausdinus ribotą kiekį nuospaudų, originalios plokštės sunaikinamos.

MISERERE atidengia žmogiškąją dramą visa sielos giluma. Komplikuota eau forte technika apvaldyta taip meistriškai, kad daugelis ją vadina "tapyba varyje".

George Rouault paliko mums neįkainuojamą lobį tapyboje, grafikoje ir jam taip artimoje vitražo technikoje. Jis mirė, sulaukęs 87 metų, Paryžiuje, visą savo gyvenimą pašventęs atskleisti didžiojo gėrio ir blogio problemai. Būdamas vienišas ir vienintelis, visą gyvenimą liko ištikimas savo ištikinimams, nepabūgdamas juos reikšti naujomis, dar nebandytais priemonėmis, sukūręs retą palikimą žmogui, ieškančiam kūrybos Absoliuto — Dievo.

George Rouault kūryba moderniųjų menininkų yra labai vertinama. Mes žinome, kad daugeliui, ypač jaunajai kartai, šio numerio iliustracijos patiks. Tačiau, be abejo, atsiras ir tokių, kuriems nepatiks. Būtų naivu norėti, kad viskas, kas yra kiekviename numeryje, visiems lygiai patiktų. Mes stengiamės duoti įvairių straipsnių ir įvairių iliustracijų, kad patenkintume, kiek galima, visus.

namuose gan susispaudę. Lietuvos žmonės dar yra daug dvasinių dalykų nežinojimo, kuriam pašalinti galėtų kas naudingai pasidaruoti. Bet tuo tarpu jau steigiami misijų punktai ir galima jų daugiau įsteigti, ypač kad Lietuva pati gali duoti sau darbininkų, kurie gal nenorėtų iš tėvynės išvykti ir dėl to, likdami savame krašte, mielai darbuosis. O netekus vieno, ypač tokia proga. Viešpats provincijai parūpins keletą, ir daug geresnių.

Ir II-sis punktas ne būtinai įpareigoja. Nes nerandu savyje nieko nei kalbų mokėjime, nei su savo krašto žmonėmis elgtis sugebėjime, nei kituose panašiuose savumuose, ko — ir net geriau — nesugebėtų bet kuris iš provincijos Tėvų, kad su manim provincija ką nors ypatinga galėtų prarasti. Ir prileidus, kaip kad iš tikro yra, didesnę stokojimą Indijos kraštuose, būtinai reikia kai kuriuos, nors jie ir būtų tinkami dirbti savo kraštuose, paskirti ten į pagalbą. Kitaip nieko į ten nebūtų galima siųsti, nes ir italai, ir portugalai, ir visi kiti savo tėvynėje geriau pažįsta kalbą ir su žmonėmis apsiėjimo būdą.

Iš to, ką čia, kad ir trumpai, Jūsų Malonybei išdėščiau, man neatrodo, kad dar galėtų būti kokia abejonė dėl didesnės Dievo garbės, jei aš vyksiu į Indijos misijas, į kur Jūsų Malonybė nuolankiai meldžiu mane pasiųsti. Todėl dedu šį savo prašymą kuo nuolankiausiai prie Jūsų Malonybės kojų, maldaudamas Jėzaus Kristaus brangiausiuoju Krauju, kurio garbei aš pats save, savo gyvenimą ir savo kraują trokštu nieke no neverčiamas pašvesti, ir kuris, išlietas ir už anuos žmones, lieka juose nevaisingas, nors galėtų ir ten nešti vaisių, jei tik būtų kas juos pamokyti. Jūsų Malonybė teleidžia man naudotis šiuo paskatini-

mu uoliau siekti tobulumo ir karščiau tarnauti Viešpačiui, teleidžia man nevertam padaryti dieviškajai Didybei šį savęs paaukojimą, kurio trokštu visa savo siela, ir iš Jo meilės jį išpildyti, net gyvybės ir kraujo auka. Nuolankiausiai pasivedu Jūsų Malonybės šventosioms Mišioms ir maldoms

Didžiai Gerbiamos Jūsų Malonybės

Kristuje

nevertas tarnas

Andrius R."

Tėvas Generolas negalėjo neišklausyti tokio iš sielos gelmių einančio maldavimo. Baigęs Romoje teologijos studijas, T. Rudamina skubėjo į tolimą misijų šalį. Nebeliko laiko nei atsisveikinti su artimaisiais, nei paskutinį kartą pamatyti savo tėvynę Lietuvą. 1624 m. rudenį iškeliavo į Lisaboną ir ateinantį pavasarį išplaukė į Indiją. Dievas nereikalavo jo kraujo, bet priėmė jo gyvenimo auką. Netrukus po atvykimo į Indiją susirgo malarija, o vėliau Kinijoje prikibo plaučių džiova. Tai nekludė uoliam misijonieriui išmokti sunkią kiniečių kalbą, jiems sakyti pamokslus, net kai ką kinietiškai parašyti ir išleisti. Mirė tesulaukęs vos 35 m. amžiaus 1631 m. rugsėjo mėn. 5 d. Foochow mieste, Fukien provincijos sostinėje, visų laikomas ir po mirties gerbiamas kaip šventai gyvenęs žmogus.

Šis pirmą kartą skelbiamas T. Rudaminos laiškas yra ryškus pavyzdys, kaip galima ir reikia elgtis didelio apsisprendimo valandoje. Tai kiekvienam prieinamas būdas rimtai išrišti abejones, pasirenkant pašaukimą ar darant kitoki svarbų sprendimą. Jį pataria šv. Ignacas Loyola savo rekolekcijų knygelėje kaip I-jį elekcijos būdą. Biografai, norėdami iškelti Rudaminai Dievo suteiktas nepaprastas malones, vienašališkai pabrėžė nuostabųjį sap-

D. PETRUTYTĖ

TRYS KLUSNUMO PAKOPOS

Klusnumas, pagal Montessori, yra natūralus žmogaus gyvenimo reiškiny. Tai normalaus žmogaus pažymys. Jei vaikas yra teisingai auklėjamas, tai klusnumas atsiranda savaime, tačiau ne iš karto, bet palaipsniui. Norint paklusti, reikia būti pasiekusiam tam tikrą subrendimo laipsnį. Klusnumo įsigijimas eina kartu su bendrąja vaiko plėtra. Natūraliai vai-

kas negali anksčiau paklusti, kol jis dvasiškai reikiamai nesubręsta. Reikalauti iš mažo vaiko, kad jis mums paklustų, yra tas pats, kaip reikalauti iš beraščio, kad jis rašytų.

"Jei žmogaus dvasia neturėtų paklusnumo ypatybės bei sugebėjimo paklusti", sako Montessori, "tai visuomeninis gyvenimas būtų neįmanomas. Paklusnumas yra natūralus žmogaus plėtros aspektas. Ne paklusnumo stokoja pasaulis, bet sugebėjimo paklusnumą kontroliuoti".

Paklusnumas plėtojasi tuo pačiu keliu, kaip ir kitos vaiko būdo ypatybės — laisvai pasirenkamu veiksmu, paruoštoje aplinkoje. Jeigu bendroji vaiko plėtra vyksta normaliai ir be kliūčių iš suaugusiųjų pusės, tai vaikas nejučiomis pasidaro nuostabiai paklusnus. Tačiau jei vaikui koku nors būdu yra sustabdomas bendrasis vystymasis, tai tuo pačiu sušlubuoja ir jo paklusnumas. Neišsivystęs asmuo negali paklusti. Todėl visi atsilikę vaikai yra nepaklusnūs.

Paklusnumo pirmtakas yra savarankiškumas. Kuo vaikas yra savarankiškesnis, tuo jis yra ir paklusnesnis. Iš to seka, jog netiesioginiai reikia vaiką mokyti paklusnumo, bet

ną ir tuo patį Rudaminą nuo mūsų atitolino. Jo paties rašytas laiškas atskleidžia natūralią jo asmenybės pusę, galvojančią ir apsisprendžiančią, ir jį padaro mums prieinamą, suprantamą, pasektiną. Tai nė kiek neaptemdo jo aureolės; priešingai, beskaitant tuos beveik prieš pusketvirtą šimtmečio rašytus apsvartymus, ir mums atsiveria juos rašiusiojo sielos gelmės ir naujai sušvinta tas galingas idealas: "Visa didesnei Dievo garbei", kuris davė jėgų jam "kovoti" su savo

viršininkais ir, "kovą" laimėjęs, šiam idealui ištikimai gyventi ir mirti.

Pastaba: Minėtas T. Rudaminos laiškas verstas iš originalo, kuris saugojamas Jėzuitų archyve Romoje, Fondo Gesuitico 732, n. 403.

Daugiau apie T. Rudaminą galima rasti T. B. Andruškos, S. J. knygelėje, vardu "T. Andrius Rudamina" (Kaunas, 1933), ir T. P. Rabikausko, S. J. rašinyje apie Andrių Rudaminą "Lietuvių Enciklopedijoje".

kuo anksčiausiai reikia jam *padėti išmokti* pačiam gražiai valgyti, apsirengti, nusirengti, išplauti rankutes, praustis ir t. t. Tai vienintelis kelias, kuriuo, padėdami vaikui eiti, mes jam padedame ir klusniam pasidaryti. Kiekviena mamytė, kuri nori matyti savo vaikutį klusnų, pirmiausia turi pati išmokti, *kaip jam padėti pasidaryti savarankišką ir nepriklausomą nuo jos malonės*. Tai yra nelengvas dalykas, bet tai yra motinos auklėtojos pareiga. Žinoma, daug lengviau yra aprenkti, nuprausti, pavalgydinti vaiką, negu padėti visa tai jam pačiam daryti. Motina, kuri pati viską už vaiką daro, yra tarnaitė, o toji motina, kuri padeda vaikui veikti pačiam, yra auklėtoja.

Pirmuosiuose Vaikų Namuose Romoje, kur pirmą kartą žmonijos istorijoje buvo sudarytos palankios sąlygos vaikų vystymuisi, viena iš daugelio vaikų sielos apraiškų buvo paklusnumas. Vieną dieną šių vaikučių auklėtoja (kuri pedagoginį pasiruošimą buvo gavusi tik iš Dr. M. Montessori), šitaip išsireiškė: "Šitie vaikučiai yra tokie klusnūs, kad tuojau pat įvykdo, ką aš jiems sakau. Aš pradedu tiesiog jausti atsakomybę dėl kiekvieno žodžio, kurį aš jiems tariau". Dvidešimt metų vėliau patyrusi montesorininkė. Motina Izabelė Eugenie, (dabartinė Direktorė "Of the Maria Assumpta Training College, Kesington Square, London, W. 8) po daugelio metų, dirbdama su mažaisiais, sekant Montessori metodo dėsnius, tą patį yra patvirtinusi. Pagaliau visame pasaulyje, gerai tvarkomų montesorinių mokyklų auklėtojai nė vienas nesiskundžia dėl vaikų neklusnumo, bet visi prisipažįsta turį būti labai atsargūs su savo reikalavimais, kad bereikalingai neišnaudotų jų paklusnumo.

Montessori klusnumo samprata visai skiriasi nuo iki šiol turimos bendrosios klusnumo sampratos, kurią sekdami tėvai ir mokytojai tikrai išsako arba paliepia vaikams, ką jie turi ar privalo daryti arba nedaryti, o šie pastarieji turi jų reikalavimus vykdyti. Jeigu kuriam pasiseka įvykdyti tai, ko iš jo reikalaujama, tai toks vaikas laikomas geru ir klusniu, o jei nepasiseka — negeru, nepaklusniu. Montessori, išeidama ne iš prielaidų, bet iš stebimų faktų, įrodė, kad paklusnumo dorybę vaikas įsigyja ne iš karto, bet labai pamažu ir palaipsniui. Pirmas vaikas turi išmokti paklusti pats sau, ir tik po to jis tegali išpildyti kitų reikalavimus.

Pačioj pradžioj klusnumas yra nesąmoningas impulsas, vėliau jis pasidaro sąmoningas ir pagaliau jis pereina valios kontrolėn. Tokiu būdu ir susidaro trys klusnumo pakopos, kurias žmogus pereina savo plėtros kelyje. Todėl pirmasis uždavinys būtų nediskutuoti nepaklusnaus vaiko problemų, bet suprasti klusnumo vystymosi eigą ir žinoti, kada ir kiek praktiškai galima iš vaiko reikalauti paklusnumo.

Pirmojoj klusnumo pakopoj vaikas kai kada paklauso, bet dažniausiai ne. Žmonės, paviršutiniškai galvodami, tuojau mano, kad čia yra vaiko įnoris — "bloga valia". Bet tai yra netiesa, nes pirmojoje vaiko gyvenimo padalioje jo veiksmai yra nesąmoningi, impulsyvūs. Tarp 1-jų ir 6-jų metų vyksta sąmonėjimo vyksmas ir įsigijimas savivaldos arba savęs kontrolės.

Iki 3-jų metų amž. vaikas negali paklusti, išskyrus tuos atvejus, kurie atitinka jo tuometinės plėtros paskatas. Vaikas negali paklusti, nes jis dar nėra dvasiškai susiformavęs. Paklusnumo aktas yra priklausomas nuo tų

galių, kurios tuo metu jau yra išsiplėtojusios. Nevisada dar ir po 3-jų metų vaikas gali paklaustyti arba įvykdyti tai, ko mes iš jo reikalaujame. Pirmiausia turi išsiplėtoti tam tikros savybės (judesių susiklausymas, savarankiškumas), kurios įgalintų vaiką paklusti. Vaikas, kuris dar nėra tvarkoje pats su savimi, jokių būdu negali tuoju pat susiderinti su kito žmogaus valia ir elgtis pagal jo nurodymus. Be to, ilgesnį laiką vaikas vis dar negali perprasti priežasties, kodėl to ar kito yra iš jo reikalaujama.

Kiekviena pažanga yra ne kas kita, kaip vidaus susitvarkymo išdava. Kol vyksta vidinis tvarkymas (formavimasis), tol vaiko paklusnumas yra sąlyginis: kartais jis gali paklaustyti, o kitą kartą ne. Tai aiškus ženklas, kad klusnumo galia arba sugebėjimas jau susiformavo, tik jis tebėra dar netvirtas, ir reikia kantriai laukti, kol jis natūraliai sutvirtės, pasiduodamas valios kontrolei. Tai žinodami, būkime kantrūs su vaikučiais. Nedresiruokime, nebarkime jų ir nepykime ant jų už nepaklusnumą, klaidingai manydami, kad tai stoka "geros valios". Vaiko vystymuisi ir jo paklusnumo plėtrai nėra nieko žalingesnio už nusiminimą ir nepasisekimą, o ypač tuo momentu, kai naujoji galia jau yra susiformavusi, bet vaikas vis dar nėra apvaldęs savo veiksmų, žodžiu, pirmasis paklusnumo laikotarpis yra būdingas tuo, kad vyrauja nepaklusnumas su nedidelėmis klusnumo prošvaistėmis, kurios ilgainiui stiprėja, visai išstumdamos nepaklusnumą.

Antrasis klusnumo laikotarpis arba pakopa — kai vaikas jau visada gali paklusti ir net gali prisiversti atlikti tokius veiksmus, kurie jam yra nemalonūs. Visos vaiko galios dabar yra taip gražiai tarp savęs susiderinusios,

kad jos jau gali būti ne tik paties individo valios vadovaujamos, bet jos gali pasiduoti ir nusilenkti kitų valios vadovybei. Tatai yra didelis laimėjimas kelyje į paklusnumą.

Tačiau gerai žinokime, jog šito žingsnio vaikas negali žengti, jei jam dar trūksta savęs apvaldymo, savo norų ir savo veiksmų suderinimo. O visa tai, dar kartą pabrėžiu, negali būti pasiekama dėl to, kad mes vaiką žodžiu mokome, aiškiname, reikalaujame, liepiame, priverčiame daryti, tai, kas mums atrodo reikalinga. Mūsų uždavinys yra ne daug kalbėti, bet *daug dirbti ir aukotis, sudarant kiek galima palankesnes sąlygas vaikui pačiam prasmingai veikti*. Prasmingas veikimas reikalauja tinkamų priemonių ir sąmoningos priežiūros, kad prigimtinė vaiko energija nesiblaškytų betiksliai, bet būtų naudojama asmenybės kūrybai. Budri ir išmintinga akis nuolat turi sekti vaiko veiksmus, kad reikalingu momentu galėtų būti suteikiama pagalba arba patarimas.

Tokiu būdu įsigytas paklusnumas yra aukščiausios rūšies, ko šiandieninis auklėjimas ir bando pasiekti. Tačiau toji paklusnumo forma negalės būti pasiekama tol, kol šeima ir mokykla nesupras, *kaip reikia vaikui padėti*, kad jis savaime be prievartos pasidarytų klusnus. O padėti nesugebėsime tol, kol rimtai nesiimsime studijuoti vaiko prigimties ir kas jai reikalinga, kitaip sakant, montesorinio auklėjimo dėsnių. Šitų dėsnių praktiškas ir sąmoningas pritaikymas vaikų auklėjimui, kaip šeimose, taip ir mokyklose, įgalinant vaikus plėtotis pagal prigimties pareikalavimus, jau akivaizdžiai įrodė visame pasaulyje, kad tokie vaikai nebepasitenkina antrąja klusnumo pakopa, bet žengia toliau į

visai nelauktą ir nesitikėtą — *trečiąją paklusnumo pakopą*.

Trečiojo paklusnumo pakopoj vaikas įsigytą paklusnumą naudoja asmenybės tobulinimui ir kilninimui. Tai nebėra miglotas kieno nors pamėgdžiojimas arba vergiškas sekimas pranašesnio už save, bet sąmoningos ir valingos pastangos, lenkiant save prie siekiamo idealo įkūnijimo greitai ir džiaugsmingu paklusimu kitiems, t. y., autoritetui.

APIE PASAKAS IR VAIKO VAIZDUOTĘ

P. MALDEIKIS

IŲ METŲ sausio mėn.
"Laiškuose Lietuviams"
p. D. Petrutytė nagrinėja

pasakų ir vaiko vaizduotės ryšius. Tas straipsnis liečia tą patį klausimą, kuriuo esu neseniai pasisakęs, todėl atrodo, kad p. P. straipsnis yra lyg ir tiesioginis oponavimas mano vaiko literatūros svarstymams. Kadangi diskusijos leidžia geriau išsiaiškinti keliamus klausimus, aš esu dėkingas p. P., kad ji, paskelbdama savo straipsnį, sudaro progą ir man pasisakyti tuo klausimu.

Pasisakydama prieš pasakų sekimą vaikams, jaunesniems kaip 7-8 metų, p. P. savo nusistatymą argumentuoja tuo, kad vaikas dar neturi nė mažiausio supratimo apie laiką, vietą, formą, spalvą bei priežastį. Ir tam patvirtinti ji panaudoja W. Jameso pasakymą, kad "vaiko pasaulis yra tik didžiulis dundesių ir užesių sąmyšis". Iš citatos

nematyti, kokiam vaiko amžiui jis tai taikė. Tačiau jau pats pasirinkimas į to klausimo autoritetus nėra labai paguodžiantis. W. James yra vienas žymiausių Amerikos filosofų. Psichologijos klausimais jis yra rašęs praėjusio amžiaus gale. Jo ir bendroji psichologija yra jau kiek pasenusi. Tačiau vaiko psichologijos klausimais ano meto pažiūromis pasiremti yra tikrai neatsargu. Jo laikais vaiko psichologija žengė tik pirmuosius žingsnius. Jos moksliniai tyrimai išsiplėtojo vėliau, ir jos žymieji atstovai savo svarbius tyrimus daugiausia paskelbė gerokai vėliau. Jameso laikų psichologai šiais laikais jau nėra autoritetai. Jei vietoje Jameso būtų buvę pasiremta šių dienų to stipriai beprogresuojančio mokslo atstovais, įskaitant ir mūsų kius dr. A. Šidlauskaitę, dr. J. Pikūną, dr. A. Liaugminą, būtų buvę daug įtikinamiau. Bet tiek to. Iš p. P. vaikystės charakteristikos ir jos panaudotos citatos atrodo, kad ji tai galėjo taikyti tik naujagimio būviui apibūdinti. Bet ką tai turi bendra su pasakomis? Nejaugi naujagimiui kas seka pasakas, kad jos "jam yra tikrai didelė kliūtis išsivaduoti iš to didelio dundesių ir užesių sąmyšio"? O jau ir pusės metų vaiko pasaulis nebėra tik dundesių ir užesių sąmyšis. O pasakų nei vienerių, nei dvejų metų vaikui niekas nesako, nes tuo metu jis jomis dar visiškai nesidomi. Todėl ir p. P. argumentavimas prieš pasakas dundesiais ir užesiais yra gana netaiklus. Kada vaikas pradeda domėtis pasakomis (4 — 5 m.), jo pasaulis yra jau gana sudėtingas. Ir jis pasakomis domisi ne todėl, kad jis būtų suaugusiųjų "ujamas, baramas ir mokomas", o todėl, kad jų turinys ir veiksmas atitinka jo fantazijos veiklumą ir jo subrendimo tarpsnį.

Lygiai netikslus ir ten cituojamas pompastiškas Montessori posakis apie devynias neparašytas knygas, liečiančias pirmuosius vaiko gyvenimo metus, t. y. apie tai, ką vaikas pergyvena tuo laikotarpiu, kada, nemokėdamas kalbėti, negali nieko žodžiais pasakyti apie savo pergyvenimus. Šių laikų psichologijai tokie klausimai yra jau perdaug naivūs. Pasisakymai apie savo pergyvenimus jau toli gražu nėra vienintelis ir net ne pagrindinis būdas psichiniam gyvenimui atskleisti. Šių laikų vaiko psichologija yra jau atlikusi daug tūkstančių įvairiausių tyrimų, kad jau jokių "neparašytų knygų" jai nėra.

Vaikystė turi savo charakterį, savo vystymosi tarpsnius, per kuriuos turi pereiti kiekvienas sveikas vaikas. Vaiko psichologija tiria bei studijuoja augančio žmogaus psichinio vystymosi dėsnius, o auklėtojai prisiderina prie jos reikalavimų. Tiesa, auklėtojai turi savo siekimus — išauklėti tokį ar kitokį (pvz. dorą, darbštą, socialų, išsilavinusį ir t. t.) žmogų, tačiau, tą savo tikslą siekdami, jie turi prisiderinti prie kiekvienos vaikiškos prigimties stadijos ir nebandyti jos lankstyti bent tais atvejais, kai nėra tam nė reikalo.

Tai prisimindamas, noriu pabrėžti, kad nėra jokio reikalo kovoti ir su normaliai besireiškiančia vaiko fantazija. Kiekvienas vaikas pergyvena ir tam tikrą gana veiklios fantazijos tarpsnį, kada jis labai lengvai įsivaizduoja įvairiausias situacijas ir jomis žaidžia. Žaidžia jis su daiktais, žaidžia ir su savo įsivaizduotais įvykiais. Ir tai jam yra visiškai natūralu. Ne norėdamas pabėgti iš suaugusių realaus pasaulio, vaikas "bėga" "į savo fantastinį žaidimų pasaulį", kaip skelbia Montessori, o jis žaidžia dėl to, kad ta žaidžia-

moji veikla, kurioje jis išlieja savo energiją, jam yra maloni. Ir suaugusiųjų maloniausiai kalbinamas ir užimamas, jis juos palieka ir griebiasi žaidimo arba nori su jais žaisti. Ir jei kas bando jį nuo žaidimų sulaikyti ar dirbtinai juos kuo kitu pakeisti, pedagogiškai gerai nepasitarnauja. Vaiko laisvas žaidimas yra tam laikotarpiui pati geriausioji mokykla, nes jis, persvarstydamas įvairiausias situacijas ir jose veikdamas pagal savo paties statomus tikslus, lavinasi ir vispusiškai vystosi. Kaip jau seniai vaiko psichologai yra pastebėję, bandymai tą žaidimų veikimą pakeisti realistišku veikimu atima iš jo tą malonumą, kurią jis jaučia, savarankiškai žaisdamas, ir sumažina vaikiško veikimo pedagoginę reikšmę.

Prie žaidimų jungiasi ir pasakos. Turbūt, niekas nemano, kad visos pasakos yra vaikams tinkamos. Žiaurumai ir baisumai vaikams netinka. Tačiau yra daug pasakų, kurios pedagogiškai yra priimtinos. Jos sudaro vaikiškos literatūros turtą. Netiesa, kad vaikams pasakas priima kaip tikrovę. Ch. Buehler, tyrusi pasakų santykį su vaikų fantazija, rado, kad kai kurie mažesni vaikai lyg ir tiki pasakų įvykiais. Tačiau "pasakų amžiaus" vaikai pasakas priima taip, kaip suaugusieji apysakas ar romanus, visiškai nestatydami klausimo, ar tai tikra. Ir jiems lygiai nekyla klausimas, kad fantastiškų įvykių pasakojimas reiškia melą. Melą vaikai supranta anksti ir, pasak W. Šterno, apie 5 metus pergyvena net tam tikrą "tiesos fanatizmą", kada jie būna labai jautrūs kiekvienam neteisingam žodžiui. Tačiau jie tiesos ar netiesos klausimo visiškai nepainiojo su savo žaidime įsivaizduotomis situacijomis ar pasakų įvykiais. Nepainiojo jų vaikai, nereikėtų jų painioti ir

auklėtojams. Savo vaizduotės sukurtų įvykių nuo tikrovės kartais neskiria tik labai maža išimtis nenormaliai stiprios fantazijos vaikų.

Dėl juslių ir vaizduotės lavinimo

Pedagogiškai neranda pateisinimo ir bandymas žaidimą pakeisti realistišku juslių lavinimu, nes tokios problemos, kaip "juslių lavinimas" yra iš pedagogikos mokslo jau seniai iškritusios. Pažiūra apie formalinio lavinimo galimumus, būtent, kad atskiri mokslo dalykai gali būti panaudojami atskiroms psichinėms galioms išvystyti ir kad toks lavinimasis, įgytas besimokant vieno dalyko, persiduoda į kitus ("trasfer of training") jau Montessori laikais buvo pasenusi. E. L. Thorndike ir daugelio kitų eksperimentiniai tyrimai jau šio amžiaus pradžioje ją sugriovė. Kalbėdami apie atskirus juslių ar vaizduotės lavinimus, pasirodytume gerokai atsilikę pedagogikoje.

O be to, tiesioginiai juslių lavinti nė neįmanoma, nes mūsų jutimai — regėjimas, girdeėjimas, užuodimas — pareina ne nuo jų išlavavimo, o nuo atitinkamų nervų išsivystymo atitinkamuose organuose. Kuriuo nors lavinimu tų nervų vystymosi mes negalime nei pagerinti, nei pagreitinti.

Išvados

Žaidimas yra savarankiškas vaikystės veikimas, vaiko pati natūraliausia savarankiško lavinimosi forma, pedagogikoje teigiamai vertinama. Be Montessori, tur būt, nerasime bent kiek žymesnių pedagogų, kurie prieš juos pasisakytų. Vaiko žaidimo amžiaus gyva fantazija, tam laikotarpiui charakteringa, vaiko psichologijoje kartais apibūdinama kaip subjektyvaus pažinimo stadija, iš kurios vėliau bręsdami

vaikai mokykliniais metais pereina į labai realistišką objektyvaus pažinimo stadiją (9-13 m.). Tinkamai atrinktos pasakos "pasakų amžiaus" vaikams yra nepakeičiama jų literatūros rūšis. Tai žino tėvai ir kiti auklėtojai, tai žino ir rašytojai. Vieni jų pasakas meniškai paruošia vaikams pasiskaityti, kiti jas paverčia dramomis, kurias mokytojai panaudoja vaikų teatrui. S. Čiurlionienė, V. Frankienė, P. Orintaitė, D. Augienė ir kiti rašytojai yra iš lietuviškų pasakų davę vertingus vaikų teatro veikalus. Nerašome ant jų, kad į vaidinimus galima lankytis tik nuo 7 metų. Nedėjo tokio parašo ir B. Brazdžionis ant savo "Meškiuko Rudnosiuko". Neabejojame, kad tėvai jį skaito ir žymiai jaunesniems vaikams. Ir vargu, ar daug kas juos pakaltins, kad jie vaikus ža-loja...

REDAKCIJOS PRIERAŠAS. Autoriui už šį straipsnį dėkojame, tik norime pastebėti, kad minėtas p. Petrutytės rašinys jokių būdu nebuvo oponavimas p. Maldeikio vaiko literatūros svarstymams, nes jis buvo redakcijos gautas jau maždaug prieš pusantų metų. Vaiko auklėjimo sistemų klausimu redakcijos nuomonė yra tokia, kad, tur būt, nė viena sistema nėra šimtu procentų tobula, bet, auklėjant vaiką, yra geriau laikytis kokios nors sistemos negu nesilaikyti jokios.

Rašytojas Lavedan, 1914 m. pašauktas į frontą, rašė: "Aš juokiuaisi iš tikėjimo ir už tai buvau laikomas išmintingu. Bet aš apgavau save ir jus, kurie skaitėte mano knygas... Nežinau, ar rytoj būsiu gyvas. Dėl to sakau visiems: Lavedan nediršta mirti bedieviu!"

DR. JUOZAS PRUNSKIS

GAŠLUMĄ KELIĄ LEIDINIAI

(Berniukų ir mergaičių atsakymai
į anketa)

Filosofas Macauly kartą rašė: "Jei-gu galėčiau tapti didžiausiu pasaulio karalium, bet su ta sąlyga, kad neturėsiu skaitymui knygų, nenorėčiau to išaukštinimo. Verčiau skurdžiai gyventi mažuose nameliuose su daugybe knygų negu būti karalium ir negalėti skaityti". Knyga yra tapusi kultūringo žmogaus būtinybė, neatskiriamas kultūrinis turtas. Deja, tai labai gerai jaučia ir įvairūs pelnagaudžiai, kurie parūpina visokių aistras dilginančių leidinių, nepaisydami, kokią įtaką jie turės žmonių moralei, prieš akis turėdami vienintelį tikslą — pasipelnymą.

Disertacija iš jaunimo "išpažinčių"

Neseniai viena Vašingtono Katalikų Universiteto studentė parašė disertaciją, tema "The Effect of Reading on Moral Conduct and Emotional Expe-

rience". Jos surinktoji medžiaga yra verta dėmesio. Veikalą ruošiant, buvo apklausti net 2.374 aukštesniųjų mokyklų auklėtiniai įvairiuose didžiuosiuose J.A.V. miestuose. Duomenys rinkti ir iš katalikiškų, ir iš valdiškų mokyklų auklėtinių. Iš viso buvo apklausedama 1.648 mergaitės ir 726 berniukai.

Savo atsakymuose moksleiviai surinko 742 kartus knygas ir 3.890 kartų žurnalus, turėjusius jiems gerų ar blogų įtakų. Autorė, panaudodama savo patyrimą, sako, kad daugeliu atvejų tai, kas suaugusiam nedaro jokios įtakos, bręstančiame jaunuolyje tampa kibirkštimi, sukeliančia emocijas ir audras.

Paslydimo priežastys

Moksleiviai buvo apklausedami raštu. Nebuvo reikalaujama pasirašyti pavardės, kad atsakymai būtų visiškai atviri. Kai kurių moksleivių atsakymai buvo labai aiškūs. Paskaitę doroviniu atžvilgiu nešvarų leidinį, jie sakėsi turėję nepadorių minčių, galvoję apie nedorus santykius ir net apie nepadorius užpuolimus. Viena mergaitė prisipažino, kad po tokio skaitymo ji nerodžiusi jokio atsparumo vienam jūrininkui. Daugelis jaunuolių prisipažino, kaip netinkama knyga ar netinkamas žurnalas, silpnybės valandą pakliuvęs į jų rankas, buvo paslydimo priežastis.

Iš visų atsakiusiųjų 62 procentai prisipažino, kad jiems emocijas sukėlė iliustracijos, 73 procentams — skaitomi žurnalai, 86 procentams — knygos. Vertinant skaitybą moraliniu atžvilgiu, yra reikšminga, kad pusė apklaustųjų pasisakė, jog jų pagundų šaltinis buvę žurnalai, o trečdalis prisipažino, kad jiems pagundas sukėlė šios nedoros knygos.

Seka aprašomus herojus

Daugelis pasisakė, kad bandė elgtis taip, kaip skaitomoje literatūroje aprašytieji herojai. Štai ką tie jaunuoliai rašė:

— Paskaitęs Madame Curie gyvenimą, aš visą dieną žiūrėjau į stiklelius pro mikroskopą.

— Prisiskaitęs nuotykių, buvau pabėgęs iš namų ir gyvenau visą dieną ir naktį prie upės.

— Jeigu aš skaitydavau apie detektyvą, norėdavau būti detektyvu. Jei būdavo aprašomas laikraštininkas, ir aš norėdavau juo būti.

— Knygos bent keletui dienų gali pakeisti visą mano laikyseną gyvenime.

— Prisiskaičiusi, bandžiau susiieškoti berniukų, — rašo moksleivė.

— Paskaičiusi Joanos d'Ark istoriją, ir aš pati panorau būti šventaja, — pasakoja kita.

— Aš arba tvarkiau savo plaukus, kaip knygoje aprašomieji asmenys, arba praleisdavau laiką, darydama tai, ką jie darė.

— Iškiliau kaimyno langą, nes motina man paskaitė apyskaitę apie toki įvykį.

— Pradėjau rūkyti, kai paskaičiau apie tris keturiolikos metų mergaites, kurios buvo blogai išauklėtos. Jos rūkė, ir aš galvojau, kad galiu daryti taip pat.

— Perskaitęs Fabiolą, nusprendžiau: jeigu pirmieji krikščionys galėjo tiek aukotis dėl savo tikėjimo, tai aš galiu bent kasdien šv. Mišių išklaudyti.

Skaitybos įtaka dorovei

Jaunuoliai labai aiškiai pasisakė apie skaitybos įtaką jų doroviniams nusistatymams ir mintims:

— Jaučiuosi nebe aš pats, o kaip tie

meile pablūdę nedorėliai, norintieji tik glebesčiuotis.

— Tapau aistringai trokštąs daryti ką nors bloga.

— Aš norėjau daryti blogus dalykus, kurių kitaip nebūčiau daręs.

— Mes negalime leisti kioskuose laikyti nepadorios literatūros, nes tai kelias į nusikaltimus.

— Kai skaičiau tą knygą, nebeatrodė, kad pasaulyje dar būtų kas nors gera ar padoru. Dėl to jaučiausi labai susirūpinęs.

— Prisiskaitęs tos literatūros, blogus dalykus aš pradėjau laikyti gerais, o gerus — blogais.

— Nedorėlis pavogė pinigų ir ištrūko nesugautas. Apie tai paskaitęs, ir aš bandžiau panašiai daryti, bet nepasisekė.

— Būdamas mažesnis, skaičiau knygą apie kaubojus. Aš pats norėjau ką nors apiplėšti ir tapti garsiu banditu.

— Prieš pereitus metus skaičiau moraliniu atžvilgiu blogas knygas. Jos mane palenkė mąstyti apie blogus dalykus. Paskui aš tai supratau ir nustojau skaityti to autoriaus veikalus. Dabar aš rūpestingai pasirenku autorius.

Sukėlė aistringus jausmus

— Knygos man turėjo blogos įtakos, sukeldamos neskaisčias mintis ir aistringus jausmus. Jos palenkė mane apie berniukus manyti jau kitokiu būdu.

— Norėčiau dalį perskaitytų dalykų užmiršti. Jie mane nuolat vargina.

— Kai skaičiau tas paikas meilės istorijas, sukilo nešvarios mintys. Pasi-dariau kvailai palinkusi prie vyrų. Ačiū Dievui, jau tai praėjo.

— Jokių būdų negalėjau iš galvos išvartyti purvinų minčių. Norėjau bėgti, slėptis, šaukti, susmukti iš gėdos —

kaip galėjo žmonės apie tokį šlamštą rašyti!

Apie nešvarių žurnalų poveikslus moksleiviai rašo:

— Mes žiūrime į juos ir vis labiau jų dairomės.

— Kai kuriuose žurnaluose paveikslai mane vertė raudonuoti, kad jų leidėjai yra amerikiečiai.

Viena mergaitė apie tokios rūšies leidinius sako:

— Kad pamatyčiau, kaip supuvusios yra tos istorijos, perskaičiau tokią istoriją iš "Tikrų prisipažinimų" žurnalo. Turėjau panaudoti daug valios, kad netapčiau tokia, kaip ta jauna nusikaltėlė, aprašyta žurnale. Tie "tikri prisipažinimai" lengvai gali nusinešti mergaitės mintis.

FBI direktoriaus patirtis

Iš tos disertacijos šitokių pasisakymų galima pacituoti labai daug. Jie rodo, kaip jauną, gležną jaunuolio sielą žaloja nešvarios knygos ir purvini žurnalai. Tą pat patvirtina gyvenimo patirtis. Toje disertacijoje yra cituojami ir FBI direktoriaus J. Edgar Hoover perspėjimai:

— Gašlumą keliančios medžiagos leidimas ir skleidimas yra ypatingai biauři blogybė. Net negalima pilnai įsivaizduoti, kokia tai griauamoji jaunimo charakterio jėga. Tokių periodinių leidinių skaitymas didele dalimi yra jaunimo nusikaltimų plitimo priežastis mūsų krašte.

Toliau jis duoda ir daugiau šiurpių įvykių iš jaunuolių gyvenimo. 15-16 metų berniukai dažnai tampa plėšikais ir įvykdo kitokių žiaurių nusikaltimų, prisiskaitę bulvarinių žurnalų.

Visi šie faktai ryškiai patvirtina Fulton Sheen paskelbtą dėsni: "Dvasinės šiukšlės turi būti taip skrupulingai vengiamos skaityme, kaip kitos šiukš-

lės yra vengiamos liesti lūpomis". Tėvai ir auklėtojai šioje srityje turi būti budrūs, saugodami jaunas akis nuo spausdinto šlamšto ir parūpindami skaidrios literatūros. Jaunimas tai jaučia. Viena trečius metus aukštesniojoje mokykloje besimokanti mergaitė savo atsakyme pastebėjo:

— Mes negalime būti laimingos, gyvenamos nemoralų gyvenimą.

Kitų moksleivių atsakymuose randame taip pat įdomių minčių:

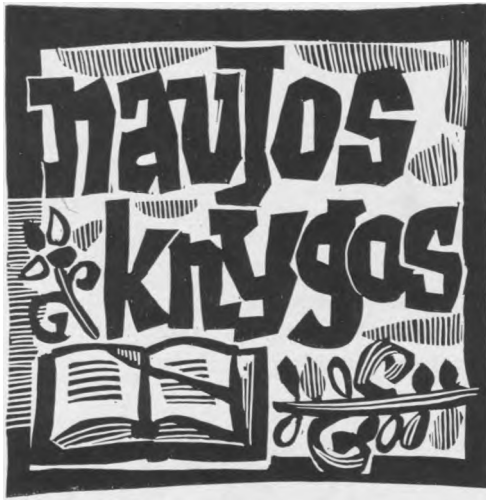

— Skaitydamas religinę knygą, jaučiu norą stengtis pasitaisyti tuose dalykuose, kur aš apsileidžiu.

— Kai aš skaitau švarią ir padorią knygą, jaučiu malonumą, kad aš gyvenu.

Išnagrinėjusi moksleivių atsakymus į anketą, autorė ryškiai nustatė, kad katalikiškų leidinių skaitymas jaunuoliams buvo naudingas ir taurino sielą. Tad galima baigti vieno tų atsakiusių jų žodžiais:

— Kiekvienas vyras, moteris, berniukas ir mergaitė turėtų daugiau skaityti katalikiškų knygų ir žurnalų. Tada ir šis pasaulis būtų geresnis.

JUOZAS VAIŠNYS, S. J.

DIDYSIS NERIMAS

Neramia dvasia pasižymįs ir savo raštuose skelbiąs gyvenimo absurdiškumą, prancūzų rašytojas Albertas Camus, galima sakyti, yra šių dienų bitnikų „dvasios vadas“. Jo raštai ir jo skelbiama doktrina labai derinasi su bitnikų dvasiniu stoviu, kurie jaučiasi gyvenimo nesuprasti, nuo jo atitrūkę, nuolat kažko iešką ir niekad nerandą. Dėl to jie gyvenimo nekenčia, jį niekina, stengiasi išsiskirti iš kitų ne tik savo keista galvosena, bet ir savotišku apdaru, suveltais plaukais ir neskustomis barzdomis. Jų dvasia nuolat nerimsta, vis kažko ieško ir kažko troškta. Kai jie niūniuoja jaunimo mėgstamos dainelės žodžius „bet tai širdelei kažko vis trūksta, kažko vis negana“, jais išreiškia ne tik savo jaunystės romantišką nuotaiką, bet ir kažką daugiau. Tie žodžiai siekia kažko giliau. Bet ko? Kas yra tas siekiamas „kažkas“? Jie to nežino ir mano niekad nežinosią. Nematydami kitos išeities, jie stengiasi susitaikyti su tokiu žiauriu likimu ir tą kažkokio „nežino-mojo“ siekimą laiko savo gyvenimo tikslu. Jie net su pasigailėjimu ar su panieka žiūri į tuos, kurie yra ramūs, kurie sakosi žiną, ko siekia.

Tą didįjį žmogaus sielos nerimą jaučia kiekvienas žmogus. Jį suprasti ir išaiškinti stengėsi beveik kiekviena filosofinė sistema. Žmogus, visais laikais nejaukiai jausdamasis pasaulyje, ieškojo vietos, kur galėtų nusiraminti. Rousseau šiam tikslui siūlė bėgti į gamtą, bet ir ten nusiramavimo neradus, egzistencialistai patarė grįžti į patį save. Bet ir pats savyje, tur būt, iki šiol nė vienas nenusiramino. Gal geriausiai to nerimo priežastį yra nusakęs šv. Augustinas: „Sutvėrei mus, Viešpatie, sau, ir nerami mūsų širdis, kol neatsilsės Tavyje“. Tad kas nepripažįsta Tvėrėjo ir žmogaus antgamtinio tikslo, veltui ieško nusiramavimo.

Kieno siekiai neina vertikaline kryptimi, kieno mintys nekyla aukštyn, lyg smailūs gotiškų bažnyčių bokštai, tas sukysis tik apie žemę, neįstengdamas išsivaduoti iš jos traukos ir nesurasdamas erdvių ramybės. Tegul jis siekia žemiškojo grožio, tegul jis, anot V. Mačernio, „savo sielą, alkaną kaip žvėrį, maitina geriausiais žemės vaisiais: mokslu ir menu; tegul ji gėris spalvomis ir tonais įkvėptaisiais“, bet nei nublunkančios spalvos, nei pranykstantieji tonai jo nenuramins. Toji siela šioje kelionėje jausis visuomet alkaną ir trokštantį, kol galės atsigerti iš amžinųjų šaltinių...

Siela, skrisdama prie amžinosios Saulės ir prie neišsenkančių šaltinių, taip pat bus nuolat ieškanti, siekianti ir nerami, tačiau tas jos nerimas nebus beprasmis blaškymasis, nes ji gerai žino, ko siekia.

Kiekvienas žmogus be Dievo nerimsta ir Jo ieško. Nerimsta ir ieško net ir tas, kuris prieš Jį kovoja, kuris Jį stengiasi neigti, kuris mėgina sau įrodyti, kad Jo nėra. Juo daugiau mėgina nuo Dievo atsipalaiduoti, juo labiau veržiasi ir tempiasi ryšys, kuris jį su Dievu jungia. Žmogus tada nerimsta, jaudinasi, blaškosi ir net kraustosi iš proto. Tai patvirtina Nietzsche, Tolstojus ir kiti. Jie taip pat Dievo ieškojo, tik bijojo Jį surasti, kad nereikėtų Jam nusilenkti ir laikytis Jo įsakymų. Vis dėlto ir tokie neretai Dievą suranda. Tačiau daug lengviau Jį suran-

da tas, kurs Jo ieško, bijodamas Jį prarasti. Tai yra puikiai Pascalio išreikšta gyvenimo tikrovė.

Net vienu didžiausiu mūsų laikų bedieviu laikomas Sartre kartą prisipažino: „Viskas manyje reikalauja Dievo, ir aš negaliu jo užmiršti“ (Situations I, 154 psl.). Šių bedievių Dievo neigimas yra drauge ir teigimas. Jie dažnai kovoja tik prieš savo susidarytą klaidingą Dievo sąvoką, lyg siekdami tikrosios Jo sąvokos. Ir jeigu toks žmogus turi geros valios ir noro tikrąjį Dievą surasti, tai Jį paprastai ir suranda, ką puikiai patvirtina J. Maritain ir jo žmonos pavyzdys. Juodu ilgai buvo blaškomi netikėjimo verpetuose, bet pagaliau Dievą surado, nes Jo nuoširdžiai ieškojo. Juodu prisipažįsta, kad net jau tada, kai Jo dar nepažinojo, kai Jį dar laikė nežinomu Dievu, jau vis tiek Jį mylėjo ir savo širdyse buvo įrėnęę Jam altorių. Tad nenuostabu, kad ant to altoriaus netrukus nusileido ir pats Dievas.

Tačiau tiek Maritainai, tiek Bergsonas, tiek kiti didieji atsivertėliai aiškiai pabrėžia, kad juos prie Dievo atvedę ne filosofiniai argumentai ir net ne Apreiškimas, o tam tikra pačiame žmoguje esanti jėga, kuri traukia prie Dievo. Ji traukia kiekvieną, tik jai nereikia spiritis. Protiniai argumentai ir Apreiškimas yra tik pėdsakai, kurie mus gali vesti prie Dievo, tai yra lyg Betliejaus žvaigždė, rodanti ne patį Dievą, o tik kelią prie Jo.

H. Bergsonas, paklaustas, kaip jis atradęs Dievą, atsakė, kad gal geriau tiktų klausti, kaip jį atradęs Dievas. Dievas nuolat žmogaus ieško ir traukia savo malone. Tik žmogus dažnai nuo tos malonės bėga ir jai priešinasi. Toji malonė įvairiais būdais gali pasireikšti. Ji reiškiasi ir per kitus mistinio Kristaus kūno narius, kurie yra malonės įrankiai traukti prie Dievo toliau esančius.

Ir apie mus, lietuvius, Milašius teisingai sakė, kad mes per daug vertiname protą, o per mažai malonę. Tai galima pastebėti ir mūsų bažnyčiose, kur per

mažai dėmesio kreipiama į liturgijos grožį, į gražų giedojimą bei muziką. O tai gali kartais labiau sustiprinti žmogaus tikėjimą negu filosofiniai Dievo buvimo įrodymai. Ir net daugeliui filosofų tikrai sustiprino. Pvz. Paul Claudel, galima sakyti, nuėjo į Paryžiaus Notre Dame katedrą tik pasijuokti iš religijos 1886 m. Kalėdų dieną. Bet „Adeste fideles“ giesmės garsai jį patraukė. Nors po to dar ir klaidžiojo, kovojo su savimi, bet pagaliau atsivertė ir grįžo į tikėjimą. Tad visai teisingai Pascalis sako, kad Dievas yra labiau linkęs pajudinti žmogaus valią negu protą. Protas be valios žmogui nedaug tepadeda.

Kaip tėvynės meilę gali pamažu nuslopinti priešinga aplinka, taip ji nuslopina ir Dievo meilę. Kai žmogus per daug pasineria kasdienybėje, nublunka visi aukštesni idealai. Žmogus, siekdamas žemės, nustoja siekti Dievo. Panašiai veikia ir tingėjimas, nesidomėjimas bei indiferentizmas. Taip pat Dievo siekimą stabdo ir kai kurių dalinių idealų siekimas, pvz. kultūros, mokslo, meno. Šie dalykai tik tada padeda, kai neimami atskirai, kai nepadaromi aukščiausiu tikslu, bet įjungiami į visumą, neišjungiant religijos.

Viena didžiausių kliūčių žmogui tapti religingu yra jo išdidumas. Klasiškas tokio išdidumo pavyzdys yra Nietzsche, kurs kartą taip rašė: „Esu per daug išdidus tikėti, kad žmogus gali mane mylėti. Tuo atveju tektų prileisti, kad jis žino, kas aš esu. Taipgi netikiu, kad aš ką nors mylėčiau: tada tektų prileisti, kad aš pagaliau suradau savo poaukščio žmogų. Neužmiršk, kad tokius sutvėrimus, kaip R. Wagner ir A. Schopenhauer, dėl kelių asmeninių dalykų, niekinu bei giliai apgailėstauju. Ir net patį krikščionybės steigėją kai kuriais atžvilgiais laikau paviršutinišku. Visus juos mylėjau, kol nesuvokiau, kas yra žmogus ir kuo jis gali būti“ (A. Baeumler. „Nietzsche in seinen Briefen und Berichten der Zeitgenossen“, Leipzig 1932, 359 psl.).

Istorija vis kartoja. Pirmieji tėvai panoro būti dievais ir viską prarado, ką

buvo iš Dievo gavę. Nietzsche išdidžiai paskelbė, kad Dievas miręs, ir pasiryžo pats tapti dievu, sukurdamas antžmogio kultą, bet ir jis mirė, praradęs ir Dievą, ir savo protą.

Tad geriausias kelias surasti Dievą yra ne išdidus noras viską aiškiai perskroستی savo protu, bet nuolankus žvilgsnis į patį save. Išdidžiam žmogaus protui nė vienas filosofinis Dievo buvimo įrodymas nebus pakankamas. Geriausias Dievo įrodymas yra pati žmogaus prigimtis, nuolat besiveržianti į Dievą, lyg upė į jūrą.

***

Tai yra kelios mintys, kilusios skaitant Pr. Gaidamavičiaus neseniai pasirodžiusią knygą, vardu „Didysis nerimas“. Ši knyga bus ramstis tiems, kurie ieško Dievo ir bijo Jį surasti, bet taip pat ir tiems, kurie tikisi Jį suradę, bet bijosi prarasti. Knyga yra įkvėpta daugelio skaitytų knygų, ką liudija labai gausios citatos. Tai lyg medaus korys, suneštas iš įvairių gėlių nektaro. Kai kas gal prikiš, kad tai nėra originalus veikalas, o tik citatų rinkinys. Tačiau kaip tik tos citatos, tie Dievo ieškančių žmonių pasisakymai ir yra aiškiausias argumentas, kaip kiekvienas žmogus nerimsta be Dievo ir kančiasi, iki Jį suranda. Ši knyga, be abejo, bus labai naudinga ir tikrai rekomenduotina mūsų dienų studentijos „pasimetusiai generacijai“.

Kalba yra gana gryna, stilius aiškus ir vaizdingas. Autorius seka ne jablonskinę, bet daugiau skardinę („Lietuvių kalbos vadovo“) rašybą, bet ir jai nėra pilnai ištikimas. Pasitaiko ir gramatikos klaidų, pvz. rutuliuojasi (178 p.), ankščiau (181 p.) ir t. t. Savotiška ir sintaksė. Neskiriama kableliais daugelis šalutinių sakinių, kuriuos kiekviena rašyba liepia skirti. Pavyzdžių neduodame, nes jų galima rasti beveik kiekviename puslapyje. Taip pat autorius per dažnai vartoja žodelį „betgi“. Kai atkreipi į tai dėmesį, tai net erzina skaitant. Jį dažnai būtų galima pakeisti kitais panašiais, pvz. „vis dėlto“. Bet, nežiūrint šių smulkmenų,

kalba yra girtina. Būtų labai sveika ir naudinga, kad ir kiti mūsų autoriai kreiptų daugiau dėmesio į kalbos grynumą.

DANUTĖ AUGIENĖ

KNYGA, KURI NEPASENS

Visais amžiais žmonės serga. Kasdieną žeme keliauja nelaimės, ir žmogaus kūnas, nežiūrint kartais nesuvokiamos pažangos ir išradingumo, yra supamas vis didesnių pavojų. Atrodytų, kad grėsmė žmogaus vidaus pasauliui daugiau ar mažiau išlieka vienoda, bet, deja, negalėtume pasakyti, kad dvasiškai žmogus būtų sustiprėjęs, nors progų prasiveržti iš žemės į aukštybes, nežiūrint žlugdančių aplinkybių, amžių raida atnešė dosniai. Tik žmogus tų progų ne per daug ieško, jų nepastebi ir nesiilgi.

Kun. J. Prunskis savo knygoje, vardu „Silpname kūne“, kaip tik atkreipia skaitytojų dėmesį į neišsemiamus jėgos ir veržlumo dvasinius aruodus, liepia susimąstyti, beyrant žmogaus rėmams ir stokoiant fizinių galių. Tai nėra Jobo kančios prasmės filosofinis mąstymas, bet konkretūs, realūs pavyzdžiai iš įvairių žmonių ir įvairių gyvenimų, kurių visų žvilgsniai susitinka prie Kristaus, pašventinančio kiekvieną skausmą ir įprasminančio kiekvieną kentėjimą.

Gyvenimai, lyg karoliai, suverti šalia vienas kito, kuriuos jungia kietos bandymų valandos. Kartais gaila, kad tie epizodai tokie trumpučiai, išplėsti iš didelio rūbo gabalėliai, pernelyg kondensuoti, lyg iškirpta paveikslo detalė, gundanti atspėti visumos vaizdą.

Autorius visai teisingai, siūlydamas pasiskaityti pilną vieno ar kito autoriaus knygą ir tokiu būdu praturtinti savo žinias bei pilnai patenkinti smalsumą.

Ši knyga, gimusi iš meilės kenčiančiam broliui, neabejotinai atneš daug paguodos ir sustiprinimo visiems, kurie ją skaitys ligos patale, nes žmogui yra svar-

ALĖ RŪTA

LAIŠKAS IŠ HOLLYWOODO

Apie naują filmą, vardu **“NAKTIS ŠVELNI”** (“Tender is the Night”), reikia pasakyti, kad geriausia čia literatūrinė dalis, ne vaidybinė. Vienas gabesnių šio šimtmečio amerikiečių rašytojų F. Scott Fitzgerald savo “Švelnioje naktyje” psichologiškai ir gyvenimiškai tikrai atvaizduoja vienos šeimos iširimą ir, svarbiausia, žmogaus gyvenimo prasmės ir tikslo išslydimą iš akiračio, kad ir labai budriai pradžioje tą akirati ir tą gyvenimo saulę stebint ir saugoj ant. Kai jaunas daktaras praranda laiką ir norą dirbti žmonijos gerovei psichiatrijos srity, jo gyvenimas

bu ; ką nors atsiremti, žinoti, kam gyventi, suprasti kančios prasmę, mokėti rasti suraminimo Kristaus gyvenimo nuolatiname nepritekliauje, skurde, kentėjimuose, vienišume, persekiojime, pagundose. Jam yra svarbu įžiebtį savo širdyje meilę artimui ir Dievui, iš kurio rankų kentėjimai ateina ir į jas sugrįžta pasidavimu Kūrėjo valiai.

Knygoje yra daug gyvų pavyzdžių ir vis naujų stiprinančių minčių. Ji tinka visokio amžiaus žmonėms. Kalba aiški, stilius lengvas, mintys dėstomos labai paprastai.

tampa naktim, kad ir labai švelnia, draugų ir pasismagininimų triukšme.

Kas jauną mokslininką — daktarą, idealistą ir didelių tikslų siekėją išmuša iš gyvenimo vėžių? Meilė. Tiesa, meile ir savo gabumais jis psichiatrijos pacientę gražina gyvenimui, padarydamas ją laiminga savo žmona, bet tuo jo altruizmas ir baigiasi. Vėliau jis niekaip nebeišbrenda ir nebepakyla iš siauro asmeniškumo, iš meilės svaigulio, ambicijų ir neryžtingumo pelkių. Jo gyvenimas apsitraukia, tarytum rūku. Ir švelni toji naktis, kurioje jis klaidžioja, ir saldi, kaip laikinis apsisvalginimas, bet balsi išsiblaivius, plėšanti sąžinę kančiomis. Beprasmiškai žuvo jo draugas kompozitorius, nepagydomas alkoholikas, per dešimtį metų nebegalėjęs užbaigti jį kankinusios kuriamos dainos; beprasmiškai lieka klaidžioti pirmiau buvęs aukštų siekimų daktaras. Ar kalta jo žmona, ta nelaiminga ir laiminga naivuolė mergaitė? Ji mylėjo vyrą ir mėgino jį suprasti, jam padėti. Ar kalti jo draugai? Bendradarbiai? Ar kaltas jis pats, kad per daug mylėjo, kad per tiesiai žvelgė į idealą, paniekindamas pinigą ir tuos, kurie dėl pinigų žadėjo jam kompromisus? Filmą neatsako į tuos klausimus, kaip dažnai neatsako pats gyvenimas.

Šiai liūdnei ir gyvenimiškai žmonių istorijai, stipriai ir patraukliai atpasakotai, filme parinkti per menki artistai. Bent pagrindiniams vaidmenims vertėjo pakviesti pirmaeilius artistus. Nebloga muzikinė dalis, yra gražių vaizdų. Jaunesniems filmas per sunkus.

Apie **Jūratę Nausėdaitę** (Ann Jillian), dvylikos metų lietuvaite artistę, būtų galima jau daug pasakyti, bet už mus pakalbės jos tikriausiai garsi ateitis. Čia tik pasidžliausim, kad Jūratė puikiai pasirodė pirmame savo filme (Walt Disney) “Babes in Toyland”, vaidindama Bo Peep. Anksčiau ji yra pasirodžiusi daugely televizijos vaidinimų, pvz. “The Chevy Show”, “The Frank Sinatra Show”, “Leave it to Beaver”, “Shirley Temple’s Storybook” ir kituose. Jaunoji aktorė tu-

ri puikų balsą, taip pat gražiai šoka ir skambina pianinu. Gera mokinė, gražiai piešia. Gerai kalba, skaito ir rašo lietuviškai. Garsioji dvylikametė labai užimta, todėl pasikalbėti su ja teko trumpai sekmadienio popietę. Visą šeštadienį,

laisvą nuo mokyklos dieną, ji praleidžia privačiose pamokose. Jūratė norinti būti labai gera artistė, užtat daug moko. Sekmadienius ir šventadienius ji su tėveliais ir broliu studentu pradedanti pamaldomis, o paskui vėl studijuojanti.

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

Sveikinu leidėjus už tokių puikų žurnalą. Garbė lietuviams, kad sugeba išleisti tokių puošnų ir patrauklų leidinį! Įdedu mažą auką padėti Jums išmokėti išlaidas.

Prel. P. V. Strakauskas

Reiškiu džiaugsmą, kad "L. L." nuolat tobulėja ir savo išorine išvaizda, ir turiniu. Tokio gražaus žurnalo mes niekad neturėjome, tačiau ir amerikiečiai panašaus neturi.

B. T.

Tik ką gavome naują "L. L." numerį. Labai patinka išvaizda, o taip pat ir turinys. Norėčiau porą žodžių pridėti dėl temų. Su buvusiu "Danutės" pasisakymu pilnai sutinku. Pageidauju skyriuje "Prie šeimos židinio" daugiau rašyti apie vyrą ir žmoną.

Birutė Bernotienė

Man, dirbančiam tarp svetimųjų, "L. L." yra malonus svečias. Visuomet džiaugiuosi jų turiniu ir forma. Didžiuojuosi, kad gaunu "Laiškus Lietuviams".

Kun. P. K.

Naujas žurnalo viršelis, skyrių pradžios vinjetės, straipsnių pradinės raidės ir visa kita puslapių grafika, nupiešta Algirdo Kurausko, daro šį leidinį vienu iš kultūringiausių ir estetiškiausių šios rūšies leidinių, bet kadaėjusių lietuvių kalba.

"Draugas", vasario 3 d.

Esame labai apsvylę naujuoju "L. L." viršeliu. Ne viskas gražu, kas nauja ir modernu. Jis labai tepasi nuo pirštų, baltos ir juodos spalvos derinys primena gedulingą Mišių rūbus, tas paukštis atrodo, lyg strėlė prie gazolino stoties. Jis yra

šaltas, nepatrauklus. Senasis viršelis buvo daug gražesnis. Mes esame mažiukai, todėl ir mūsų knygelės tegul būna pagal mus.

Didžiai vertinu pastangas duoti ką nors nauja. Prašau atleisti už atvirą nuomonės pareiškimą. "Laiškuose Lietuviams" jau daug kartų išvelgiau įvairių nuomonių toleravimą. Tas daro juos visiems priimtinus. Ligšiolinė kryptis patiko. Nekeiskite jos. Ypač nesunkinkite stiliaus, kad juos galėtų skaityti visokio išsilavinimo žmonės.

A-lė V. G. iš Hartfordo

Labai dėkoju redaktoriui už idėją straipsnio "Kada vaiką mokyti skaityti lietuviškai". Su tomis mintimis visiškai sutinku. Mes turime tris vaikučius 7-9 metų amžiaus. Du iš jų nuo 4-5 metų mokėme namie skaityti ir rašyti lietuviškai. Iš kitų teko nugirsti, kad tai vaikui pakenks mokykloje mokytis skaityti ir rašyti angliškai. Bet įsitikinome, kad toks galvojimas yra didžiausia nesąmonė. Vaikai mokykloje labai gerai ir greitai išmoko rašyti bei skaityti angliškai. Berniukas trečią skyrių baigė pirmuoju, o mergaitė antrame skyriuje taip pat yra pirmoji mokinė. O tam vaikui, kurio prieš mokyklą nemokiau lietuviškai, daug sunkiau mokykloje sekasi. Jeigu ta tema žurnale būtų anksčiau rašyta, būčiau mielai ir trečiąjį mokiusi lietuviškai. Visiems tėvams patariu prieš mokyklą mokyti vaikus skaityti ir rašyti lietuviškai. Rezultatai bus tikrai puikūs.

Ona Vasiliauskiene

“Laišku Lietuviams” konkursui gauta dvylika rašinių, pasirašytų šiais slapyvardžiais: Apynėlis, Geležinis Vilkas, Snaigė, Tryliktoji Vaidilutė, Rūta, Motina, Svajonės Ilgesys, Šermukšnėlis, Vėtra, Aidas, Pempė, Studentė. Konkurso Jury Komisija, susidedanti iš Č. Grincevičiaus (pirm.), A. Veličkaitės (sekr.), J. Gylienės, N. Užubalienės ir L. Zarembos, S. J., perskaičiusi ir apsvarsčiusi atsiųstus rašinius, nutarė pirmosios premijos (100 dol.) niekam neskirti, bet šią premiją palikti ateinančių metų konkursui. Kadangi tarp premijuotinių rašinių didelio skirtumo nerasta, tai likusius 150 dol. nutarta paskirstyti tokiu būdu: 60 dol. Šermukšnėliui už novelę, vardu “Dovana Motinai”; 50 dol. Studentei už straipsnį, vardu “Kur mano kelias?”; 40 dol. Rūtai už novelę, vardu “Ruth ir aš”. Atplėšus vokus, rasta, kad Šermukšnėlio slapyvardžiu pasirašiusioji yra A. Indriulytė — Eivienė; Studentės slapyvardžiu — Giedrė Stasiškytė; Rūtos slapyvardžiu — Liuda Germanienė. Visos laimėtojos yra iš Čikagos.

Buvo rasta ir daugiau gerų, spausdintinių rašinių, bet kai kurie buvo parašyti ne į temą. Rašiniuose turėjo būti nagrinėjamos jaunimo problemos ir jie turėjo būti tokie, kad tiktų “L. L.” jaunimo skyriui. Kai kurie autoriai rašė ne jaunimui, bet jaunimo auklėtojams.

Laimėtojams premijos bus įteiktos “Laiškų Lietuviams” metinėje šventėje kovo mėn. 17 d. 7 val. vakaro Jaunimo Centre. Visi yra maloniai kviečiami dalyvauti.

Labai svarbus administracijos pranešimas!

Jau esame du kartu “Laiškuose Lietuviams” skelbę, kad tie skaitytojai, kurie mums yra siuntę svarbių laiškų ar pinigų nuo praėjusių metų spalio mėn. iki šių metų vasario mėn. pabaigos ir negavę jokio atsakymo, tuoj apie tai mums praneštų. Jeigu mes nedavėme atsakymo, tai tų laiškų nei pinigų nesame gavę, jie yra dingę pašte. Dabar tas asmuo, į kurio kišenę tie laiškai ir pinigai patekdavo, jau yra pašto policijos sugautas. Mes iš pašto atgausime tik tuos pinigus, apie kuriuos jų siuntėjai praneš. Reikia pranešti, kada buvo pinigai siųsti, kiek jų siūsta ir koku būdu (čekiu, money orderiu ar grynais).

Manome, kad nuo šiol jau bus saugu pinigus siųsti ir laiške, tačiau visuo-met yra saugiau juos siųsti čekiu arba pašto perlaida (money order).

Šia proga visiems primename atnaujinti prenumeratą, kurie dar jos nėra atnaujinę. Žinokite, kad Jūsų neprisirengimas atsilyginti mums labai trukdo darbą. Ačiū!

LAIŠKAI LIETUVIAMS

*2334 West 56th Street
Chicago 36, Illinois*